

Sisekaitseakadeemia
Justiitskolledž

Konstantin Nikiforov
KS050

KINNI PEETAVATE KIRJAVAHETUS
Lõputöö

Juhendaja:
Krislin Pärt

Tallinn 2008

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Justiitskolledž	16.06.2008
KINNI PEETAVATE KIRJAVAHETUS	
Töö autor: Konstantin Nikiforov	allkiri:
<p>Lõputöö on kirjutatud teemal „Kinni peetavate kirjavahetus”. Töö on kirjutatud eesti keeles. Võõrkeelne kokkuvõtte on kirjutatud vene keeles. Lõputöö on kokku 50 lehekülge, millest põhiosa moodustab 42 lehekülge. Lisad on 9 lehel. Töös on kasutatud 16 allikat, sealhulgas nelja õigusakti ning viis avaldamata allikat. Töö koosneb kolmest peatükist ja kuuest lisast. Töö sisaldab kahte tabelit.</p> <p>Lõputööd iseloomustavad peamised märksõnad on: kinni peetavad, kirjavahetus, kirjavahetuse tarvikud, kirjavahetuse reguleeritus seadustes.</p> <p>Uurimuse objektiks olid Tartu – ja Murru Vanglas karistust kandvad täisealised meessoost kinnipeetavad. Lisaks uuriti kirjavahetust kinnipeetavate ja õiguskantsleri büroo vahel ja saadeti küsimused ka Justiitsministeeriumisse.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks oli selgitada, kas VSke § 46¹ muutmine 01.10.2007 ka reaalselt soodustab kinni peetavate kirjavahetust ning sellega ka nende resotsialiseerimise. Üheks töö eesmärgiks oli ka selle võimalik kasutamine õppematerjalina. Seoses sellega on töö viimases osas teinud autor ka nimekirja soovitudest kirja jagajale vanglas.</p> <p>Lõputööks vajalikud andmed on kogutud erinevatest seadusandlikest aktidest, raamatutest, autori kirjavahetusest erinevate organisatsioonidega ning läbi viidud uurimusest Tartu- ning Murru Vanglas. Lõputöö tulemusena toob autor välja ülevaate kinni peetavate kirjavahetusest vanglas ja analüüsib seda oma töö käigus. Lõputöö koostamisel läbiviidud uurimuse tulemusena selgus, et kinni peetavate kirjavahetuse soodustamine VSke § 46¹ muutmisega, aitab kaasa nende resotsialiseerimisele, suurenenud kirjavahetuse näol sugulaste ja sõpradega.</p>	
Võtmesõnad: kinni peetavad, kirjavahetus, kirjavahetuse tarvikud	
Ключевые слова: заключенные, переписка, почтовые принадлежности	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Kaitsemisele lubatud: Juhendaja: Krislin Pärt	allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	4
1. SEADUSANDLUS	5
1.1 Postiseadus	5
1.2 Euroopa vanglareeglistik	6
1.3 Vangistusseadus ja selle muudatused 2007. aastal	8
1.3.1 Kirjavahetuse kulud	8
1.3.2 Kirjavahetuse piiramine Vangistusseaduse tähenduses.....	9
1.3.3 Vahistatute kirjavahetus	11
1.4 Vangla sisekorraeskiri ja selle muudatused 2007. – 2008. aastal ja nende võrdlus	12
1.4.1 Kirja definitsioon.....	12
1.4.2 Võõrkeelsed kirjad ja vaided	13
1.4.3 Kirjas olevad muud esemed.....	18
1.4.4 Kirjade edastamise tähtajad	19
1.4.5 Kirjavahetuse piiramine Vangla sisekorraeskirja tähenduses.....	21
2. UURIMUS.....	23
3. MUU INFORMATSIOONI KIRJAVAHETUSE KOHTA	28
3.1 Ümbrikute ära võtmine	28
3.2 Õiguskantsleri büroo ja kinnipeetavate isikute kirjad	30
3.3 Kirjade jagamine.....	32
3.4 Kirjadest ära võetud esemed.....	34
3.5 Kogemus kirjavahetusega vanglas.....	35
3.5.1 Valvuri praktika.....	35
3.5.2 Inspektor-kontaktisiku praktika.....	36
3.6 Kaasus „Slavgorodski Eesti vastu”	37
3.7 Soovitused kirja jagajale.....	38
KOKKUVÕTTE.....	39
PE3IOME	40
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	41
Avaldatud allikad:	41
Avaldamata allikad:	41
Kasutatud õigusaktid:	41
LISA 1	42
LISA 2	46
LISA 3	47
LISA 4	48
LISA 5	49
LISA 6	50

SISSEJUHATUS

Erinevates ühiskondades on inimesed alati proovinud üksteisega suhelda. Selleks on erinevaid võimalusi ning neid tuleb aina juurde. Erinevateks suhtlemisevahenditeks saab tänapäeval lugeda: otse suhtlemist, telefoni- ja interneti kasutamist, faksi saatmist ja üks vanimaid viise vahemaa tagant suhtlemiseks on kirjavahetus. Mille valis autor ka oma diplomitöö teemaks.

Maailmas on palju neid inimesi, kelle võimalused ja vabadus on piiratud, kuna nad viibivad kinnipidamisasutustes. Nende käitumine ja suhtlemine on täpsemalt reguleeritud seadustes. Seega on autori diplomitöö vaatluspunktiks kinni peetavate kirjavahetus vanglas ja selle analüüs.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida erinevaid õigusakte, mis reguleerivad kirjavahetust vanglas ja viia läbi ankeetküsitluse (Lisa 1) Tartu Vanglas ja Murru Vanglas. Uurimuse tulemused kajastuvad töö teises pooles. Uurimuse tulemusena peaks selguma milliseid suhtlusvahendeid kinni peetavad eelistavad ja kasutavad rohkem ning kuidas on mõjutanud nende kirjavahetust vangla sisekorraeeskirja § 46¹ muutmine 01.10.2007.a. Sellega seoses on autor püstitanud ka hüpoteesi: VSKE § 46¹ muutmine 01.10.2007. ja sellega kirjavahetuse soodustamine aitab kaasa kinni peetavate resotsialiseerimisele, suurenenud kirjavahetuse koguse näol. Oma töös proovib autor kontrollida, kas VSKE § 46¹ muutmine 01.10.2007 ka reaalselt soodustab kinni peetavate kirjavahetust ning sellega nende resotsialiseerimise. Autori arvates seaduse muudatuste tagajärgede kontrollimisi ei ole eelnevalt käsitletud Sisekaitseakadeemia Justiitskolledži lõputöodes. Samuti lõputöö eesmärgiks võib lugeda selle võimaliku kasutamist õpematerjalina.

Lisaks käsitleb autor ka ühte kohtulahendit. Tegemist on Euroopa Inimõiguste kohtulahendiga, mille pealkirjaks on „Slavgorodski Eesti vastu”.

Lõputöö on aktuaalne kuna viimasel ajal on toimunud palju muudatusi seoses kinni peetavate kirjavahetusega. Üks sellistest muudatustest on see, et sellega ei peaks tegelema inspektor-kontaktisikud. Reaalsus on aga see, et osades vanglates nemad sellega ikkagi tegelevad. Antud töös leiab kajastust ka see probleem.

1. SEADUSANDLUS

Järgnevalt käsitleb töö autor kolme kinnipeetavate kirjavahetusega seonduvat seadusandliku akti ja teeb nende lühianalüüsi. Need aktid on 1) Euroopa nõukogu ministrite komitee - Euroopa Vanglareeglistik (EVR), 2) Vangistusseadus (VangS), 3) Vangla Sisekorraeeskiri (VSkE). Samuti on abiks postiseadus.

2007. aastal on toimunud seoses kinnipeetavate kirjavahetusega mitu tähtsat muudatust, mis on siiani aktuaalsed. 01.02.2007. a võeti vastu Vangistusseaduse muudatused ja 01.10.2007. a Vangla Sisekorraeeskirja muudatus. Seoses sellega teeb autor võrdluse muudatustest ja analüüsib, seda osa, mis puudutavad kinnipeetavate kirjavahetust.

Nende muudatuste ja teiste seaduse sätete lahtiseletamisel, on abiks dokument nimega Seletuskiri justiitsministrimääruse Vangla sisekorraeeskiri muutmise eelnõu juurde. Mis oli välja antud 01.02.2007. aastal kehtima hakanud VSkE redaktsiooni juurde.

1.1 Postiseadus

VSkE kirja regulatsiooni eesmärgiks on tagada kinnipeetavate sotsiaalsete sidemete säilimine. Seega saab määruse mõtte kohaselt lugeda kirjaks ainult standardkirju, milles edastatakse kinnipeetavale erasõnumeid (kirjad, joonistused või muud sõnumid isikule suunatud sõnumid paberkaardjal), fotod või postkaardid. Kuigi standardkirjaga saab saata ka trükiseid (sh raamatud), ei ole ka mahukad trükised mõeldud kinnipeetavale saatmiseks ning ei mahu VSkE-s toodud definitsiooni alla. Seega on VSkE teinud erisuse standardkirja definitsioonist. Standardkirja kaal, mis tulevikus saab olema 250 on vanglatele selle mõiste rakendamisel abiks. Ei ole õigustatud, et vanglad peaksid aktsepteerima kinnipeetavatele edastamiseks ka maksikirju. Maksikirjade kui teenuse liigi eesmärgiks on võimaldada ka muude esemete (peale paberi) saatmist. Kui vanglani jõuab kiri, millel on maksikirja tempel ümbrikul, siis seda kirja kinnipeetavale ei edastata, vaid tuleks tagastada (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Postiseaduse § 4 lg 1 kohaselt on postisaadetisteks 1) kirisaadetis; 2) postipakk; 3) perioodiline väljaanne. Kirisaadetiste hulka kuuluvad kirjad, trükised ja pisipakid. Tulenevalt AS Eesti Post universaalse postiteenuse tüüptingimustest (edaspidi tüüptingimustest) ei osuta Eesti Post alates 01.01.2007.a pisipaki ega panderolli teenust. Kirisaadetiste teenusteks on standardkiri ja maksikiri. Tüüptingimuste punkti 12.1 kohaselt on standardkirjaks Eesti Postile edasiandmiseks üle antud nõuetekohaselt adresseeritud ning pakitud masintöötlemist võimaldava sisuga saadetis siseriiklikult kuni 2 kg (tulevikus, prognoositavalt juulis 2007.a, muudetakse standardkirja kaaluks kuni 250 grammi). Standardkirja maksimummõõtmed on 229x324x5 mm. Standardkiri on mõeldud standardümbrikutes (maksimaalne suurus A4) paberkandjale saatmiseks. Standardkirjas saab edastada eelnimetatud standardkirjuparameetritele vastavaid paberkandjal nagu kirjad, trükised, postkaardid jt (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

1.2 Euroopa vanglareeglistik

Euroopa Vanglareeglistik p 23.4 Vangide ja nende õigusnõustajate vahelised konsultatsioonid ja muu suhtlemine, sealhulgas kirjavahetus õigusküsimustes on konfidentsiaalne (Euroopa Vanglareeglistik 2006).

Eeltoodud säte ütleb, et kinnipeetava kirjavahetuse sisu kaitsjaga, prokuröriaga, kohtuga jne ei tohi saada teatavaks kolmandatele isikutele. Sisuliselt sama dubleerib ka VangS § 29 lg 2, et kinnipeetava kirjavahetuse teel edastatavate sõnumite sisu võib kontrollida üksnes kohtu loal ja jälitustegevuse seaduses sätestatud alustel ja korras.

VangS § 29 ütleb väga selgelt, et kirja sisuga ei tohi tutvuda kolmandad isikud, millega säilitatakse ka kirjavahetuse konfidentsiaalsus. Kui kontaktisik tegutseb vastavalt VangS § 29 lg 1 avab kirjad kinnipeetava nähes, siis kontrollib ta ümbrikut ja selle sisu visuaalselt. Ta ei tohi tutvuda kirja sisuga.

Euroopa vanglareeglistik p 24.1 Vangidel tuleb maksimaalselt võimaldada suhelda oma perekonna, muude isikute ja vanglaväliste organisatsioonidega kirja, telefoni või muude sidevahendite teel ning kokku saada eespool nimetatud isikutega (Euroopa Vanglareeglistik 2006).

Antud sätte kohaselt tuleb kinnipeetavatel võimaldada maksimaalselt suhelda vanglaväliselt. Autori arvates on see Eesti vanglates ka kindlustatud.

Euroopa Vanglareeglistik p 24.2 Suhtlemise ja kokkusaamiste suhtes võib kohaldada piiranguid ja teostada järelevalvet, kui see on seotud jätkuva eeluurimisega, korra, ohutuse ja julgeoleku säilitamisega, kuritegude ära hoidmiseks ning kuriteoohvrite kaitsega, kuid sellised piirangud, sealhulgas kohtu seatud eripiirangud peavad siiski võimaldama suhtlemist vastuvõetavalt minimaalselt (Euroopa Vanglareeglistik 2006).

Kinnipeetavate kirjavahetust võib piirata VangS § 28 lg 3 alusel, mis sätestab, juhud, millal võib direktor piirata kinni peetavate kirjavahetust ning telefoni kasutamise õigust. Selline õigus on küll olemas, kuid näiteks Tartu Vangla direktor pole seda rakendanud alates aastast 2004, sest pole otsest vajadust olnud. Kuid sellele vaatamata toimub eeluuritavate vanglavälise suhtlemise piiramine prokuröri loal, et eeluuritav ei segaks menetlustoimingute läbiviimist.

Lisaks, võib piirata kinnipeetavate kirjavahetust see, et kinnipeetava kirjavahetus toimub kinnipeetava omal kulul vastavalt VangS § 28 lg 2. See tähendab seda, et vangla ei tasu kinnipeetava isikliku kirja vahetuse eest.

Isegi kartseri karistuse kandmisel ei ole kinnipeetava kirjavahetus piiratud vastavalt VSKE § 60 on kinnipeetavale kartseris lubatud ka kirjatarbeid ja kirjad.

Kohaldades piiranguid kinni peetavate suhtlemisele kirja teel jääb terve nimekiri institutsioonidest, kellele saavad kinnipeetavad saata kirju vangla kulul. Vangistusseaduses reguleerib seda paragrahv 29 lg 5, mis leiab kajastust antud töös hiljem.

VSKE § 47. Kinnipeetava kirjavahetuse kulud.

Kinnipeetava kirjad saadetakse kinnipeetava kulul. Õiguskantslerile, Justiitsministeeriumile, vanglatele, Presidendi Kantseleile, prokuröridele, uurijale või kohtule adresseeritud kirjad saadetakse vangla kulul (Vangla Sisekorraeskiri 2000).

Enne uut redaktsiooni aastal 2007, VSKE § 47 ei olnud peale sõna „Justiitsministeeriumile,“ sõna „vanglatele“. Sõna vanglatele all mõeldakse seda, et kirju saadetakse vangla administratsioonile. Näiteks juhul kui pärast konvoeerimist jäi kinnipeetaval teisse vanglasse mingi isiklik ese ja ta palub selle edastamist tema uude asukohta.

Euroopa Vanglareeglistikuga on pandud alus VangS ja VSKE vastavatele sätetele ja need peavad olema omavahel kooskõlas, mis eelnevalt ka kinnitust on leidnud.

Euroopa Vanglareeglistiku punktid on küll aluseks Euroopa Liidu liikmesriikide seadusandlusele, kuid need pole üks-ühele kohaldamiseks. Need sätted on soovitusliku iseloomuga ning iga riigi seadusandja otsustab ise kas ja kuidas neid sätteid kohaldada. Tihti ei pööra, aga kinnipeetavad sellele tähelepanu.

1.3 Vangistusseadus ja selle muudatused 2007. aastal

VangS § 28 lg 1. Kirjavahetus ja telefonikõned

Kinnipeetaval on õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeeskirjades sätestatud korras (Vangistusseadus 2000).

Kinnipeetava vangla väline suhtlemine saab toimuda mitmel seaduslikul viisil. See seaduse säte nimetab neist kaks, helistamine (selleks vangla poolt ettenähtud telefoniga) ja kirjavahetus. Autor pöörab oma töös tähelepanu ja analüüsib teist varianti.

1.3.1 Kirjavahetuse kulud

VangS § 28 lg 2.

Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub kinnipeetava kulul (Vangistusseadus 2000).

VangS ütleb, et kirjavahetus peab olema k/p omal kulul, kuid mitte alati. VSKE § 47, mis on eelnevalt ka välja toodud, loetleb institutsioone, kuhu saadetakse kirju vangla kulul.

Tõlgendades grammatiliselt, ei pruugi see alati toimuda kinnipeetava omal kulul. Vahistatutele saadetakse pidevalt pakkides marke ja ümbrikuid, mida nad saavad seejärel kasutada. Alates 01.10.2007. vastavalt VSKE § 46¹ võidakse saata ka kirjades kuni viis marki ja ümbrikut.

Samuti ei ole ka raha, mis kinnipeetava isiku arvele kantakse tihti tema enda teenitud. Seega kinnipeetav kasutab oma arvel olevat raha, kuid see ei pruugi olla otseselt tema oma. Enamasti kannavad kinnipeetavatele raha üle nende sugulased või muud isikud. Teoreetiliselt on see kinnipeetava enda raha, kuid tema pole seda teeninud vaid on saanud teistelt isikutelt.

Seda, et k/p kirjad ja telefonikõned toimuvad tema enda kulul, tõlgendab kohus vastavalt, et see ei toimu vangla kulul. Seega toimub ka eelneva arutelu kohaselt kirjavahetus kinnipeetava enda kulul.

1.3.2 Kirjavahetuse piiramine Vangistusseaduse tähenduses

VangS § 28 lg 3.

Kinnipeetava käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud õigust võib vangla direktor piirata, kui see ohustab vangla julgeolekut või sisekorda või kahjustab vangistuse täideviimise eesmärke. Keelatud on kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga (Vangistusseadus 2000).

Selle sättega on reguleeritud see, et kellele võib kinni peetav kirju saata, kui tema õigust sellele piiratakse. Näiteks Tartu Vanglas pole sellist võimalust direktor kasutatud aastast 2004. Selliseid otsuseid teeb prokuratuur. 11.03.2008 seisuga Tartu Vanglas olid keelud 70 eeluuritavalt ning lisaks 11-nel olid osalised keelud, mis tähendab, et võib suhelda telefoni teel näiteks oma abikaasaga või saab ühe kokkusaamise kellegi kindla isikuga. Tavaliselt neid kokkusaamisi antakse jõulude ajal ning oma pereliikmetega.

VangS § 29 lg 1. Kirjavahetuse ja telefonikõnede jälgimine

Kinnipeetavale saadetud või tema poolt saadetavad kirjad, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõigetes 4-5 sätestatud isikutele ja ametiasutustele adresseeritud kirjad, avatakse vanglaametniku poolt kinnipeetava juuresolekul ning võetakse sealt ära esemed, mille omamine vanglas on vangla sisekorraeeskirjadega keelatud (Vangistusseadus 2000).

Määratletud on, et kirjast võetakse ära kõik, mille omamine on Vangla Sisekorraeeskirjaga keelatud. Kui aga kirjas on midagi, mis on lubatud vanglas. Kas ta siis saab selle kätte? Lisaks on olemas eelmainitud Vangla Sisekorraeeskiri, mis ütleb täpselt, mida mõeldakse kirja all vanglas ja selle kohaselt võetakse ära kõik, mis ei ole vanglas käsitletav kirjana.

VangS § 29 lg 2.

Kinnipeetava kirjavahetuse ja telefoni teel edastatavate sõnumite sisu võib kontrollida üksnes kohtu loal ja jälitustegevuse seaduses sätestatud alustel ja korras (Vangistusseadus 2000).

See tähendab, et kirjade sisuga ei tohi tutvuda ükski ametnik, juhul kui ei ole vastavat kohtuluba. Jälitustegevuse seaduse § 6 lg 1 p 5 – jälitusasutuseks on ka Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla.

Õigussüsteem on ajaga läinud edasi ja pidevalt arenenud. Praegu ei tohi kirjade sisuga tutvuda, kuid olid aja, millal seda tehti. Ago Looberg kirjutab oma mälestusteraamatus „Eesti leegionist Venemaa vangilaagrites”, et kõiki nende kirjad loeti läbi. Tollel ajal kogu NSV Liidus kehtis tsensuur ja vangilaagrid polnud erandiks. Kõiki väljaminevaid kirju kontrolliti. Lisaks sellele pidid kõik kirjad olema vene keeles. See oli ka loogiline, kuna vangilaagri töötajad olid venekeelt kõnelevad seltsimehed. A. Loorpärgi mälestuste raamat räägib muuhulgas ka tema mälestustest „Ižma” vangilaagri elust, kus ta oli poliitvangina (Looberg 2008; 184).

VangS § 29 lg 3.

Kirjavahetuse kontrollimisel käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud korras võib vangla direktor jätta kirja ära saatmata, kui:

- 1) see ohustab vangistuse täideviimise eesmärke, vangla julgeolekut või sisekorda;
- 2) selle edastamine võib kaasa tuua kuriteo toimepanemise;
- 3) see ohustab teise kinnipeetava vangistuse täideviimise eesmärke;
- 4) see on koostatud salakirjas või loetamatult (Vangistusseadus 2000).

Käsitledes VangS § 29 lg 3 p 4 arvab autor, et salakirjaks võib pidada ka slängi. Enimkasutatud tähendus kirjale on kinni peetavate slängis „maläava” ning „ksiiva” (Ilm 2003;84, 87).

Kui praegu tohib kirjade väljasaatmist keelata kindlatel eesmärkidel, siis Nõukogude ajal toimus sõnaotseses mõttes kirjavahetuse täielik keelamine, mille ainsaks põhjuseks oli see, et tegemist on poliitvangidega, kes on reetnud oma kodumaa. Aleksander Toots kirjutab oma mälestusteraamatus ka selle kohta kuidas on inimesi saadetud Siberisse selle eest, et nad lihtsalt pidasid kirjavahetust (Toots 2007; 159).

VangS § 29 lg 4

Keelatud on kontrollida kinnipeetava kirju ja telefonikõnesid kaitsjale, prokurörile, kohtule, õiguskantslerile ja Justiitsministeeriumile (Vangistusseadus 2000).

VangS § 29 lg 5

Ära saatmata ei või jätta kinnipeetava kirju riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, samuti kaitsjale ning oma riigi konsulaartöötajale (Vangistusseadus 2000).

1.3.3 Vahistatute kirjavahetus

Järgnevalt teeb autor võrdluse VangS § 96 muudatusest 01.02.2007.a

VangS § 96. Vahistatu kirjavahetus ja telefonikõned

(1) Vahistatul on õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeeskirjadega sätestatud korras.

(2) Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vahistatu kulul.

(3) Vahistatu käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud õigust võib vangla direktor piirata üksnes uurija, prokuröri või kohtu loal, kui see on vajalik kriminaalmenetluse läbiviimise tagamiseks. Keelatud on vahistatu kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga (Hetkel kehtetu) (Vangistusseadus 2000).

VangS § 96. Vahistatu kirjavahetus ja telefonikõned

(1) Vahistatul on õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeeskirjadega sätestatud korras.

(2) Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vahistatu kulul.

(3) [Kehtetu – RT I 2006, 63, 466 – jõust. 1.02.2007] (Vangistusseadus 2000).

Järgnevalt on välja toodud VangS § 96 redaktsioon, mis kehtis enne 01.02.2007.a ja see mis kehtib pärast seda kuupäeva.

Vanglas viibivatele vahistatutele peab ka võimaldama kirjavahetust. Nagu ka süüdimõistetutel toimub see nende enda kulul. 2007. aasta veebruaris läbi viidud seaduse muudatusega kuulutati VangS § 96 (3) kehtetuks. Järelikult vahistatu suhtlemist kirja teel allutatakse VangS § 28, § 29, § 47. Seega nüüd ei pea vangla direktoril olema kirjavahetuse piiramiseks uurija-, prokuröri- või kohtu luba, kui ta otsustab seda teha eespool käsitletud juhtudel.

1.4 Vangla sisekorraeskiri ja selle muudatused 2007. – 2008. aastal ja nende võrdlus

Olulised seadusemuudatused, mis puudutab kirjavahetust vanglas, on leidnud aset just Vangla sisekorraeskirjas. Seda nii kirja defineerimisel vanglas, võõrkeelsete vaiete edastamisel Justiitsministeeriumisse, kui ka kirjade edastamisel kinnipeetavatele.

1.4.1 Kirja definitsioon

Järgnevalt analüüsib autor kirja definitsiooni muutumist Vangla sisekorraeskirja tähenduses.

VSKE § 46¹. Kiri (redaktsioon enne 2007. aasta veebruari)

Vanglas käsitatakse kirjana paberil esitatud sõnumit või fotot, mis edastatakse posti teel (Vangla sisekorraeskiri 2000).

VSKE § 46¹. Kiri (redaktsioon 01.02.2007 – 1.10.2007)

Vanglas käsitatakse kirjana paberikandjal esitatud ainult adressaadile määratud erasõnumit, postkaarti või fotot, mis edastatakse posti teel (Vangla sisekorraeskiri 2000).

Enne 2007. aasta seaduse muudatust, VSKE § 46¹ defineeris sõna kiri nii, nagu on eelpool toodud. 2007. aasta algul muutus see säte täpsemaks. On lisandunud sõnad „ainult adressaadile määratud erasõnum” ning sõna *paberil* on asendatud sõnaga *paberikandjal*. Antud Vangla sisekorraeskirja paragrahvi aru saamisel aitab kaasa jällegi eelmainitud seletuskiri.

Kinnipeetaval on õigus saada kirju VSKE § 46¹ tähenduses. VSKE § 46¹ kohaselt on vanglas käsitav kirjana paberil esitatud ainult adressaadile määratud erasõnum, postkaart või foto, mis edastatakse posti teel. Muud saadetised kuuluvad äravõtmisele. VSKE § 50 lõige 3 (uus säte),

kohaselt võetakse kinnipeetavale saabunud kirjast vanglaametniku poolt ära esemed, mis ei ole VSke § 46¹ kohaselt käsitatavad kirjana. Äravõetud esemete suhtes kohaldatakse VSke § 70, § 72 ja § 73 sätteid. (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeskiri” muutmise eelnõu juurde)

Oktoobris 2007.a muudeti antud sätet veelgi ja järgnevalt:

VSke § 46¹. Kiri (alates 1.10.2007 kehtiv redaktsioon)

Vanglas käsitatakse kirjana paber kandjal esitatud ainult adressaadile määratud erasõnumit, postkaarti või fotot, mis edastatakse posti teel. Kirjaga võib saata viis marki ja viis ümbrikku (Vangla sisekorraeskiri 2000).

1.10.2007. aasta muudatusega soodustati kinnipeetavate kirjavahetust. Nüüd võivad sugulased, sõbrad või muud isikud saata neile koos kirjaga kuni viis marki ja viis ümbrikku, mis soodustab kinnipeetavate vanglavälisest suhtlemist ning seega täidab resotsialiseerimise eesmärki.

D. S. Baldajev (2006;7) kirjutab oma raamatus „Kinni peetavate tätoveeringud”, et Nõukogude vanglates kasutasid mõningad kinni peetavaid oma keha sõna otseses mõttes kirjadena. Mõned tegid seda omast vabast tahtest, lastes tätoveerida enda keha täis igasuguseid pilte, sõnu ja sõnadelühendeid. Tavainimene ei pruukinud siis ja ei pruugi ka praegu nendest aru saada, aga neile, kes on kinnipidamisasutustes olnud, said kohe aru, mis mehega tegu on.

Kuid olid ka sellised kinni peetavad, kes ei teinud seda üldse vabatahtlikult, kuid nad pidi olema kirjadena, sest nende staatus, mis oli tõenäoliselt „allalastu”, nõudis seda. Nimelt oli juhtumeid Nõukogude vanglas, kui ühe elublokki kinnipeetavad kirjutasid ise valmistatud tätoveerimisaparatuuridega „allalastud” vangile kehale mingi sõnumi ja käskisid temal siis joosta mingi teise blokki, et edastada see sõnum.

1.4.2 Võõrkeelsed kirjad ja vaided

Üheks suurimaks muudatuseks kinnipeetavate kirjavahetuses 2007. aastal saab lugeda VSke § 49¹, mis sätestab võõrkeelsete kirjade tõlkimise. Sellest paremini aru saada aitab jällegi eelmainitud seletuskiri.

VSKE § 49¹. Justiitsministeeriumile saadetava võõrkeelse kirja ning vaide tõlkimine

(1) Justiitsministeeriumile saadetav kiri ning edastatav vaide peavad olema riigikeelsed või koos riigikeelse tõlkega. Justiitsministeerium arvestab kirjale vastamise ning vaide kohta otsuse tegemise tähtaega eestikeelse kirja või vaide saabumisele järgnevast päevast.

(2) Vangla saadab võõrkeelse kirja või vaide enne Justiitsministeeriumile edastamist tõlkijale, kellega on sõlmitud vastav leping.

(3) Vangla edastab kirja tõlkimisele kolme päeva jooksul kinnipeetavalt kirja saamisest. Vaide rahuldamata jätmisel edastab vangla selle tõlkimisele seitsme päeva jooksul vaide saamisest.

(4) Tõlkija edastab originaaldokumendid koos eestikeelse tõlkega Justiitsministeeriumile.

(5) Tõlkimiseks kulunud aega arvestab Justiitsministeerium üldjuhul tähtaja ennistamise alusena.

(6) Tõlketeenuse kulud katab kinnipeetav. Tasu maksmine toimub tõlkija esitatud arve alusel. Enne kirja või vaide vastuvõtmist võtab vangla kinnipeetavalt allkirja nõusoleku kohta, et pärast tõlkija arve esitamist arvestab vangla võõrkeelse dokumendi tõlkimisele kulunud summa kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt maha. Tõlketeenuste hinnakiri ning raha arvutamise kord tehakse enne allkirja võtmist kinnipeetavale vangla poolt teatavaks.

(7) Kui kinnipeetav keeldub nõusoleku andmisest, kuid tal on vanglasisesel isikuarvel olemas vahendid teenuse eest tasumiseks, edastab vangla kinnipeetava kirja või vaide Justiitsministeeriumile. Justiitsministeerium annab kinnipeetavale oma vastuses võõrkeelsete dokumentide menetlusse mittevõtmise põhjendused ning selgitab Justiitsministeeriumile edastatavate dokumentide tõlkimise protsessi.

(8) Kui kinnipeetaval puuduvad vanglasisesel isikuarvel rahalised vahendid, edastab vangla kinnipeetava kirja või vaide tõlkijale ning tõlketeenuse eest tasub vangla.

(9) Tõlkimise protseduuri täpsem korraldus sätestatakse vangla ja tõlkija vahel sõlmitavas lepingus. Lepingus nähakse ette muu hulgas ka tõlkija konfidentsiaalsuskohustus ning tähtjad tõlkimiseks ja tõlke edastamiseks (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

Alates 15.02.2007 ei menetle Justiitsministeerium erandina enam kinnipidamisasutustest tulnud võõrkeelsed kirju ega vaideid. Siinkohal tuleb rõhutada, et HMS § 33 lõige 4 sätestab, et kui haldusorganile esitatav taotlus on võõrkeelne ning haldusorgan nõuab tõlke esitamist, algab menetlustähtaeg taotluse tõlke haldusorganisse saabumise päevale järgneval päeval. Küll aga arvestab üldjuhul Justiitsministeerium tõlkimise kulunu aega tähtaja ennistamise alusena (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Tõlgi kaasamise kulud katab kinni peetav isik. Meetme eesmärgiks on kinni peetavate isikute järk-järguline eesti keele kasutamisele suunamine, mis ühelt poolt aitab kaasa nende

resotsialiseerimisele ning teisalt aitab tagada riigiasutuses riigikeele kasutamise nõuet. Samuti tagab muudatus selle, et isikud, kes Justiitsministeeriumis võõrkeelset kirja menetlevad, seal toodud probleemidest ka õigesti aru saaksid (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Töö autori arvates on siin jällegi mõned probleemsed kohad. Kui muulased saadavad kirju ministeeriumisse eesti keeles ja nende keele oskus ei ole just kõige parem, kas siis ministeeriumi ametnik saab ikka kirja sisust aru või mitte? Teiseks küsitavaks asjaoluks on see, et kas vanglad on praegu valmis õpetama kinnipeetavatele piisavalt eesti keelt? Praktikakogemus näitab, et eesti keelt õppida soovijaid on tunduvalt rohkem, kui vangla seda võimaldada suudab. Kuigi vastavalt VangS § 34 lg 4 antakse kinnipeetavale, kes ei valda eesti keelt, tema soovil võimalus eesti keele õppimiseks. Kui eesti keele õpe ei toimu käesoleva seaduse §-des 35 ja 36 sätestatu raames, korraldab ja finantseerib eesti keele õpet vangla.

Tõlketeenust ostavad vanglad sisse tõlkebüroo poolt, kellega sõlmitakse vastavad lepingud. Vanglad kasutavad Justiitsministeeriumi poolt välja valitud ühte tõlkebürood. Tõlkebüroo, hinnakiri ning tõlkimise protseduur tehakse kinni peetavatele isikutele teatavaks, nt vangla direktori käskkirjaga. Sellele käskkirjale saab näiteks viidata, kui isik tõlkimise eest tasumise kohta nõusoleku oma allkirjaga annab. Kinni peetaval isikul ei teki kohustust vangla kaudu dokumente tõlkida, ta võib seda ka ise korraldada. Seda õigust tuleb kinnipeetavalt selgitada. Kindlasti aga peab kinni peetavale isikule olema edastatud informatsioon selle kohta, et kuidas on vanglas tõlkimine korraldatud, milline on tasumise protseduur ning kuidas on tema õigused tõlkimise õigus tagatud (sõnumisisaldus ning tähtaegade küsimused ennekõike) (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Kui kinni peetav isik annab vanglaametnikule üle kirja, mis on adresseeritud Justiitsministeeriumile, siis kontaktisik registreerides seda kirjade registreerimise raamatusse, võtab ka allkirja selle kohta eraldi blanketile (Lisa 2), et kinnipeetav on teadlik sellest, et juhul kui kiri ei ole Eesti keeles, siis on tal kohustus ning ta nõustub tasuma tõlketeenuse eest vastavalt temale eelnevalt teatavaks tehtud hinnakirjale (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Autor on praktika käigus täheldanud, et avatud sektorite süüdimõistetud kasutavad üsna harva tõlketeenust, sest alati leidub sektoris mõni kinnipeetav, kes tõlgib vajadusel kirja ära. Autor arvab, et seegi teenus pole tasuta, suitsud ja kohv on vanglas kindlasti aktsepteeritav valuuta.

Avatud kirja puhul vanglaametnik näeb, kas tegemist on eestikeelse kirjaga või mitte. Enne allkirja võtmist peab vangla tegema kindlaks selle, kas isikul on olemas raha isikuarvel. Kontaktisik peab selleks kontakteeruma finantsosakonnaga, kes annab talle informatsiooni selle kohta, kas isikul on raha arvel. Kui isikul raha ei ole, siis allkirja ei võeta, kuna kinnipeetava arvega ei tohi miinustesse minna ega ka rahalisi vahendeid sealt ette broneerida. Kui isikul tungival soovil hiljem tasuda tõlketeenuse eest, siis seda tuleks tal võimaldada. Kui isikul puuduvad kirja üleandmise hetkel rahalised vahendid, siis saadab vangla igal juhul kirja tõlkebüroole (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Kui isikul on vanglasisesel isikuarvel raha, siis tuleks selgitada, kas kinni peetav isik on teadlik tasumise kohustusest ning paluda tal anda allkiri selle kohta, et ta nõustub teenuse eest hiljem tasuma. Kui isik annab allkirja, edastab vangla kirja tõlkebüroole. Kui isik keeldub allkirja andmisest, siis vangla ei tohi jätta kirja välja saatmata, vaid peab edastama selle Justiitsministeeriumile. Kui isik keeldub, siis tehakse vastav märke ka allkirjalehele. Justiitsministeerium annab juba siis oma vastuses selgitusi võõrkeelsete kirjade mittemenetlemise kohta (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Autori arvab, et kirjade saatmine Justiitsministeeriumile etteteadvalt, et see saadetakse tagasi, on ehtne näida bürokraatiast¹, mis on aga paratamatu osa vangla tööst.

Vastavalt VangS § 29 lg 4 kohaselt on keelatud kontrollida kinnipeetava kirju Justiitsministeeriumile. Kui tegemist on kinnise ümbrikuga, siis vangla ei tea, kas seal on eestikeelne või võõrkeelne kiri. Kinni peetavalt isikult tuleks küsida, kas kiri on eestikeelne. Kui ta väidab või ametnik teab, et tegemist on eesti keelt kõneleva isikuga, siis edastatakse kiri Justiitsministeeriumile. Kui aga vanglaametnikul on kahtlusi, et kiri võib olla võõrkeelne, siis tuleks seda kinnipeetavalt küsida. Kui isik väidab, et eestikeelne, edastab vangla kirja Justiitsministeeriumile (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

¹ Mõiste “bürokraatia” Max Weberi arvates tähendab universaalset võimu, juhtimise ja organisatsioonide käsitus, kus organisatsioonid peavad vastama kindlatele tunnustele (Oppi, T. 2007. Avalik juhtimine. [Loengukonspekt]. Tallinn: Sisekaitseakadeemia).

Kui isik väidab, et kiri on võõrkeelne, siis ametnik selgitab isikule tõlkimise protseduuri ning kontrollib kinnipeetava isikuarve seisukorda. Kui isikul on arvel raha ning isik annab nõusoleku tõlketeenuse eest tasumiseks, edastab vangla kirja tõlkebüroole (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Kui isik keeldub allkirja andmast, vaatama sellele, et tal on isikuarvel raha olemas, edastab vangla võõrkeelse kirja Justiitsministeeriumile ning kontaktisik teeb keeldumise kohta blanketile märke (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Kirja ei saa jätta välja saatmata, vaid vangla edastab selle otse Justiitsministeeriumile, kes siis kinnipeetavale annab oma vastuses selgituse tõlkimise protseduuri kohta. Kui hiljem Justiitsministeeriumis selgub, et kiri on venekeelne, tagastab Justiitsministeerium kirja kinnipeetavale selgitusega, et ei Justiitsministeerium ei vasta võõrkeelsetele kirjadele ning tagastab need (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Kuna vaided annab kinni peetav isik avatult vanglaametnikule, siis on kohe näha, kas see on eestikeelne või mitte. Sellisel juhul on vajalik võtta kinni peetavalt isikult allkiri ainult selle kohta, et juhul, kui vangla edastab vaide Justiitsministeeriumile, siis enne läheb võõrkeelne vaide tõlkimisele ning kinni peetav isik on teadlik oma kohustustest tõlkimise eest tasuda ning nõustub sellega, et arve esitamisel võetakse maha summa, mis on kulunud tõlkimiseks. Nõusolekute andmine ja vaide edastamine, kas siis tõlkijale või Justiitsministeeriumile toimub analoogselt 1.1 selgitatud skeemile (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

Siinkohal tuleb aga tähele panna, et vangla edastab kinni peetava isiku võõrkeelse vaide seitsme päeva jooksul tõlkimisest büroole. Tõlkebüroo edastab tõlgitud kirja koos originaaldokumentidega Justiitsministeeriumile, samal ajal saadab arve kahes eksemplaris nii vanglale kui ka kinnipeetavale. Kinnipeetavale tuleks saata ka koopia tema kaebuse tõlkest (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

1.4.3 Kirjas olevad muud esemed

VSke § 50 lg 3. Kinnipeetavale saadetud kiri

Kinnipeetavale saabunud kirjast võetakse vanglaametniku poolt ära esemed, mis ei ole käesoleva määruse § 46¹ kohaselt käsitatavad kirjana. Äravõetud esemete suhtes kohaldatakse käesoleva määruse § 70, § 72 ja § 73 sätteid (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

Eelnevalt käsitletud seletuskirja osa viimased laused, on alates 01.02.2007. kirjas ka VSke § 50 lõikes 3.

Järgnevalt käsitleb autor VSke § 70, 72 ja 73, mis reguleerivad pakkidest ära võetud esemete käsitlemist, sest VSke § 50 lg 3 kohaselt sama kehtib ka kirjade kohta.

VSke § 50 lõike 3 kehtestamine: hetkel puudub regulatsioon selles osas, mida peaks vangla tegema kirjast ära võetud esemetega ehk siis nende esemetega, mida ei saa käsitada kirjana. Muudatuse kohaselt toimitakse kirjast äravõetud esemetega samamoodi kui nende esemetega, mida ei ole vahistatule pakkides õigust saata. Kohaldamisele kuuluvad VSke § 70, mis reguleerib, kuidas toimida selliste esemetega, § 72 sätestab nõuded aktile, mis koostatakse äravõetud esemete kohta ning § 72 kehtestab dokumentide hoidmise põhimõtteid (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde).

VSke § 70. Vahistatule saadetud pakist äravõetud esemega toimimine

(1) Kui äravõetud esemete väärtus on üle saja krooni, saadab vangla vahistatule pakis keelatud esemeid saatnud isikule asjakohase selgituse selle kohta, milliseid esemeid on pakis lubatud saata ning informatsiooni saadetud asjade kättesaamise võimaluste kohta. Kui isik ei ole kahe kuu möödumisel teabe saatmisest esemele järele tulnud, siis ese võõrandatakse, hävitatakse või kantakse riigieelarve tuludesse. Kui sama isik saadab paki teel teist korda keelatud esemeid, siis äravõetud esemeid ei tagastata, vaid võõrandatakse, hävitatakse või kantakse riigieelarve tuludesse olenemata äravõetud esemete maksumusest.

(2) Kui äravõetud esemete väärtus on sada krooni või alla selle, siis ese võõrandatakse, hävitatakse või kantakse riigieelarve tuludesse. Kui paki saatjat ei suudeta kindlaks teha, edastatakse ese politseile, võõrandatakse, hävitatakse, kantakse riigieelarve tuludesse või tagastatakse vahistatule vabanemisel vastavalt käesolevale korrale (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

VSke § 72. Pakist äravõetud eseme kohta akti koostamine

(1) Vahistatule saadetud pakist keelatud eseme leidmise kohta koostab akti paki sisu kontrolliv vanglaametnik

(2) Akti märgitakse:

1) leitud eseme kirjeldus;

2) leidmise kuupäev ja kellaaeg;

3) paki saaja nimi ja isikukood või selle puudumise korral sünnikuupäev;

4) paki saatja nimi ja aadress või kui need pole teada, siis paki edastanud postiasutuse andmed;

5) ettepanek eseme hävitamise või saatjale tagastamise kohta;

6) akti koostanud vanglaametniku nimi ja allkiri ning eseme leidmise kuupäev.

(3) Akti kinnitab vangla direktor või tema määratud isik, kes otsustab ka saatjale eseme tagastamise või politseile eseme edastamise, eseme võõrandamise, hävitamise, riigi tuludesse pööramise või vahistatule vabanemise korral tagastamise (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

1.4.4 Kirjade edastamise tähtajad

VSke § 48. Kirjavahetuse edastamine avatud ja kinnises ümbrikus

(1) Kinnipeetav annab oma kirja avatud ümbrikus üle kirjavahetuse eest vastutavale vanglatöötajale, kes kontrollib ümbriku sisu ja registreerib kinnipeetava ees- ja perekonnanime ning kirja esitamise kuupäeva kirjavahetuse kaustas. Seejärel kleebib kinnipeetav vanglatöötaja juuresolekul ümbriku kinni ja kinnitab kirja üleandmist allkirjaga.

(2) Lõikes 1 sätestatust võib kõrvale kalduda vangistuseseaduse § 29 lg-s 1 ja § 97 lg-s 1 nimetatud juhtudel.

(3) Kinnise ümbriku tagaküljele peab kinnipeetav kirjutama oma nime ja kirja vanglatöötajale edastamise kuupäeva.

(4) Kinnipeetav annab vaide üle kirjavahetuse eest vastutavale vanglatöötajale, kes registreerib vaide esitanud kinnipeetava ees- ja perekonnanime ning vaide esitamise kuupäeva vaiete kaustas. Kinnipeetav kinnitab vaide üleandmist allkirjaga (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

VSke § 49. Kirja väljasaatmine

Väljaminev kiri postitatakse, vanglatöötajale kirja edastamisest alates, kolme tööpäeva jooksul (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

Selle sättega on reguleeritud aeg, kui kiiresti tuleb kirjad edastada. Seda selleks, et vanglaametnik ei saaks hoida kirju enda käes piiramatult.

VSke § 50. Kinnipeetavale saadetud kiri

(1) Kiri edastatakse kinnipeetavale allkirja vastu kirja vanglasse saabumisest alates kolme tööpäeva jooksul.

(2) Õiguskantslerilt kinnipeetavale saabunud kiri antakse kinnipeetavale allkirja vastu viivitamata kätte suletud ümbrikus.

(3) Kinnipeetavale saabunud kirjast võetakse vanglaametniku poolt ära esemed, mis ei ole käesoleva määruse § 46¹ kohaselt käsitatavad kirjadena. Äravõetud esemete suhtes kohaldatakse käesoleva määruse § 70, § 72 ja § 73 sätteid.

[RTL 2007, 13, 192 – jõust. 11.02.2007] – rakendatakse alates 1.02.2007. (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

Antud säte reguleerib kirjade edastamist kinnipeetavatele ajaliselt. Nagu ka see, mis puudutab kirjade väljasaatmist, peab neid kätte toimetama kinnipeetavale kolme tööpäeva jooksul, kirja saabumisest, allkirja vastu. Erandiks on kirjad õiguskantslerilt, need edastatakse viivitamatult. Uus paragrahvi lõik sätestab seda, et mis tehakse kui kirjas on midagi, mis ei ole kirja definitsioonis kirjas, millest oli pikemalt juttu eelnevalt.

Praktikakogemusest meenub autorile paar näidet Tartu Vanglast. Enamus kirju antakse kinni peetavatele kätte vanglasse saabumise kuupäeval. Erandiks on väljaspool vanglat käivad kinnipeetavad. Nemad saavad oma kirju tavaliselt kohe järgmise päeva hommikul.

Autori praktikal oli juhtum, kui kinnipeetav sai kirja rohkem kui kolme tööpäeva möödudes. Üks kinnipeetav oli arestimajas ja oli kindlalt teada, et ta tuleb tagasi, siis hoiti tema kirjad kõik alles ja ei saadetud arestimajja järgi. Siin venis kirjade kättetoimetamise periood. Tegemist oli tavaliste kirjadega, see tähendab, et need olid saadetud margiga ehk eraisikutelt, ametikirjad oleksid saadetud tagasi.

1.4.5 Kirjavahetuse piiramine Vangla sisekorraeeskirja tähenduses

VSke §52. Vahistatu kirjavahetus ja vangla telefoni kasutamine (eelmine redaktsioon)

- (1) Süüdistuskokkuvõtte, kohtumääruse või kohtuotsuse koopia antakse vahistatule allkirja vastu viivitamata üle.
- (2) Telefoni kasutamise korraldus peab välistama eri kambritesse paigutatud vahistatute omavahelise sidepidamise ja kokkusaamise.
- (3) Kui vangla direktoril on põhjust arvata, et vahistatule kirjavahetuse või telefoni kasutamise võimaldamine takistab kriminaalmenetluse läbiviimist, teatab ta sellest kirjalikult uurijale, prokurörile või kohtule.
- (4) Uurija, prokuröri või kohtu taotlus piirata kirjavahetuse pidamist või telefoni kasutamist paigutatakse vahistatu isiklikku toimikusse koos vangla direktori vastavasisulise otsusega.
- (5) Direktori otsusest piirata vahistatu kirjavahetuse pidamist või telefoni kasutamist teatatakse asjaomastele vanglatöötajatele (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

VSke § 52. Vahistatu kirjavahetus ja vangla telefoni kasutamine (praegune redaktsioon)

- (1) Süüdistuskokkuvõtte, kohtumääruse või kohtuotsuse koopia antakse vahistatule allkirja vastu viivitamata üle.
- (2) Telefoni kasutamise korraldus peab välistama eri kambritesse paigutatud vahistatute omavahelise sidepidamise ja kokkusaamise.
- (3) [Kehtetu – RTL 2007, 13, 192 – jõust. 11.02.2007] – rakendatakse alates 1.02.2007
- (4) Prokuratuuri või kohtu määrus piirata kirjavahetuse pidamist või telefoni kasutamist paigutatakse vahistatu isiklikku toimikusse.
[RTL 2007, 13, 192 – jõust. 11.02.2007] – rakendatakse alates 1.02.2007
- (5) Prokuratuuri või kohtu määrusest piirata vahistatu kirjavahetuse pidamist või telefoni kasutamist teatatakse asjaomastele vanglatöötajatele.
[RTL 2007, 13, 192 – jõust. 11.02.2007] – rakendatakse alates 1.02.2007. (Vangla sisekorraeeskiri 2000).

Eelpool on välja toodud VSke § 52 eelmine ja praegune redaktsioon, mis jõustus 2007. aasta veebruaris. Seda põhjusel, et see on väga palju muutunud. Nende muudatuste lahtiseletamisel on abiks eelmainitud seletuskiri.

VSke § 52 lõike 3 kehtetuks tunnistamine: Vanglatel ei ole teada juhtumeid, kui sellist teavitamist on ametlikult vaja kasutada. Sätte kehtetuks tunnistamine ei tähenda siiski seda, et

vanglad ei teavita uurimisasutust või kohut, kui kriminaalmenetlust takistavad asjaolud ilmnevad (nt suhtleb samas kriminaalmenetluses kannatanu tunnistaja või kahtlustatavaga), sest vanglate ja politseivaheline koostöö on praktikas efektiivne (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeskiri” muutmise eelnõu juurde).

VSKE § 52 lõike 3 ja 4 muudatus: Muudatus tuleneb VangS § 102 muudatustest, mille kohaselt võib vahistatu või vangistuses viibiva või aresti kandva kahtlustatava või süüdistatava suhtes kohaldada täiendavaid piiranguid prokuratuuri või kohtu määruse alusel kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud alustel ja korras. Enam ei ole vaja direktori sellesisulist otsust, vaid prokuratuuri või kohtu määrus on vanglale täitmiseks. Vanglal on kohustus informeerida kirjavahetuse ja vangla telefoni kasutamise piirangutest asjaomaseid vanglatöötajaid (Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeskiri” muutmise eelnõu juurde).

2. UURIMUS

Oma töös tegi autor mitu uurimust, mis leiavad kajastust antud töö peatükis. Uurimuse läbiviimiseks kasutas autor mitmeid võimalusi. Viidi läbi ankeetküsitlus kinni peetavate seas. Tehti mitmeid intervjuusid riigiametnikega ja töötati läbi erinevaid dokumente, mis töö käigus ka kajastust leiavad.

Hüpotees: VSKE § 46¹ muutmine 01.10.2007. ja sellega kirjavahetuse soodustamine aitab kaasa kinni peetavate resotsialiseerimisele, suurenenud kirjavahetuse koguse näol.

Hüpoteesi tõestamiseks üritab autor välja uurida, kas 5 kirjaümbriku ja margi lubamine aitab kaasa kinni peetavate isikute resotsialiseerimisele. Selleks uuris autor ainult kinni peetavate ankeete ja vestles sellel teemal kontaktisikutega, kes on siia maani tegelenud kinni peetavatele kirjade edastamisega. Samuti uurib autor, et kellele hakkasid, kinni peetavad rohkem kirju saatma selle arvelt.

Uurimuse läbiviimise jaoks jagas autor kinni peetavatele ühtekokku 120 ankeeti, millest tagastati 106. Vastanute protsent moodustab 88.3 tervikust. Kõige parem vastamise protsent oli Tartu Vangla vahistatute seas. Tagastati 100% jagatud ankeetidest (jagati 20 ankeeti).

Ankeet koosneb 28 küsimusest.

- Küsimused 1–5 hõlmavad üldküsimusi kinnipeetava kohta. Need küsimused ei ole uuringu jaoks informatiivsed. Küsimused annavad taustteadmised ja aitavad sisse elada ankeetküsitlusse.
- Küsimused 6-19 hõlmavad küsimusi, kus selgub kinni peetavate helistamise või kirjavahetuse eelistus. Nende abil saab teada kellega respondent peamiselt suhtleb ja millist suhtlemise viisi eelistab.
- Küsimused 20-25 hõlmavad küsimusi kirjavahetuse ja selle võimaliku muutumise kohta. Küsimused hõlmavad statistilisi andmeid sellest, et kellele respondent saadab kui palju kirju ning kas ja kuidas on see tase viimasel ajal muutunud (kaasaarvatud VSKE § 46¹ muutmise tagajärjel).

- Küsimused 26-28 on lisateabe blokk, mis sisaldab kolm lahtist küsimust. Nendest kaks on respondendi võimaliku keelatud kirjavahetuse kohta ja viimane respondendi isiklik arvamus saabunud kirjaümbrikute ära võtmise kohta.

Antud uuringu valimiks olid täisealised vanglakaristust kandvad meessoost isikud. Valimi moodustasid enamuses süüdimõistetud aga olid ka mõned eeluuritavad.

Kuritegudes süüdistatavate soolise jaotuvuse tabelist võib näha, et meeste osakaal kuritegude toimepanemises ja seega ka süüdistatavateks tunnistamises on palju suurem kui naiste osakaal (aastate lõikes 91.67%) (Retsidiivsus, KESA-Mauritius 2007).

Seetõttu võib väita, et enamus kuritegusid sooritavad mehed. Selle pärast on uuringu valimiks täisealised meessoost kinni peetavad.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mehed ja naised	10 300	10 847	10 494	9950	11 192	13 297	13 392	9666	10 899	13 958
Mehed	9539	9921	9518	9001	10 186	12 181	12 191	8719	9857	12 387
Naised	761	926	976	949	1006	1116	1201	947	1042	1446
Sugu teadmata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	125

Tabel 1

Eesti statistika aastaraamat 2006 (www2.ebs.ee/statistika2006).

Inimestel on tavaliselt palju tuttavaid kuid vähe sõpru. Vanglas õpivad kinni peetavad neid eriti eristama. Enamus vastanutest (65%) vastasid, et neil polegi sõpru kellega suhelda. Kuid peale sõprade on palju neid kellega saab suhelda.

Teiste isikutega suhtlemiseks kasutab 82,5% vastanutest kirjavahetust ning 65% telefoni. Erinevad näitajad kinnitavad seda, et enamjaolt kasutatavad vahendid vanglaväliseks suhtlemiseks, on nende jaoks ka eelistatumad ja tähtsamad. See, et kirjavahetus on eelistatum ja enim kasutatav, on ka arusaadav, sest just kirjavahetus on neile kõige kättesaadavam.

Teistega suhtlemiseks Murru Vanglas ning Tartu Vangla Eeluuritavate maja vahistatud ning kinnistes kambrites olevad kinnipeetavad kasutavad rohkem kirjavahetust kui telefoni. Autori arvates on see sellepärast, et Murru Vangla on väga palju inimesi ühes eluosakonnas aga telefon ainult üks ning nagu teada on Murru Vanglas väga levinud mobiiltelefonide kasutamine. Tartu

Vangla E-majas aga tõid respondendid välja selle, et telefoni kasutamise võimalus on ainult üks kord nädalas. Tartu Vangla süüdimõistetute majas kinnipeetavate seas on telefoni kasutajaid ja eelistajaid rohkem. Autor arvab see on tingitud sellest, et lahtistes sektorites on vähem inimesi ja neil on seal ka rohkem erinevat tegevust kui Tartu Vangla E-majas, peale kirjade kirjutamise. Samuti ka telefon on kättesaadavam. 15% vastanutest ei pidanud kirjavahetust vanglas tähtsaks.

37% vastanutest peab kõige tähtsamaks suhtlemise viisiks vanglas kokkusaamisi. Seda ka Tartu Vangla E-majas olevad vahistatud. Nende ankeetidest selgus ka see, et nemad polnud vanglas esimest korda, siit ka järeldus selle, miks nad oskavad ka hinnata pikkajalisi kokkusaamisi. Kõik 37% vastanutest arvasid, et kokkusaamisi võiks olla rohkem.

23% vastanutest tunnistasid, et TURBO kaardi laadimise ja vastaja arvelt helistamise võimalus on mingilgi määral mõjutanud nende poolt teiste sidepidamisvahendite kasutamist ning enamjaolt siis kirjavahetust. Põhjendused olid sellele erinevad: endal vahendeid ei ole, ema nõuab, et helistaksin tema arvelt jne.

Saadetud kirju hoiavad alles umbes pool ja teine pool vastanutest hävitab need. Peamisteks allesjääetud kirjadeks tuuakse välja ema ja kallima kirjad. Peamiseks põhjenduseks toodi välja asjaolu, et tihti ei saada kohe aru kirja sügavamast mõttest ja muidu on hea lugeda kirju inimestelt, kes neist hoolivad.

Põhilisteks väljaminevate kirjade adressaatideks nimetati sugulasi ja perekonda. Kirjale eelistati telefonikõnet enne kõike vestlemaks kaitsjaga ning erinevate kiirete asjade puhul.

78% vastanutest tunnistab, et nad saavad teistele kinni peetavatele kuni kolm kirja kuus. Neist 42% saadab 1-3 kirja kuus ning 36% keskmiselt alla ühe kirja kuus. 6% saadab vanglatesse 4-8 erakirja kuus ning 3 vastanut, mis teeb samuti ka 3%, saadab üle üheksa kirja kuus teistele kinni peetavatele isikutele. On ka neid, kes väidavad, et nemad ei saada üldse kirju teistele kinni peetavatele, nemad moodustavad vastanutest 13%. Selle põhjenduseks toodi välja näiteks selle, et vanglas ei saa olla sõpru. Autori arvates see, et 78% kinni peetavaid saadab üksteisele kirju ei aita eriti kaasa nende resotsialiseerimisele ning eraldi hoidmise printsiibi eesmärgile (näiteks nii saavad vahistatud suhelda üksteisega).

42% vastanuid arvas, et nemad kas ei ole üldse saatnud kirju erinevatesse riigiorganisatsioonidesse või on teinud seda vaid mõned korrad. Ülejäänud vastused jagunesid

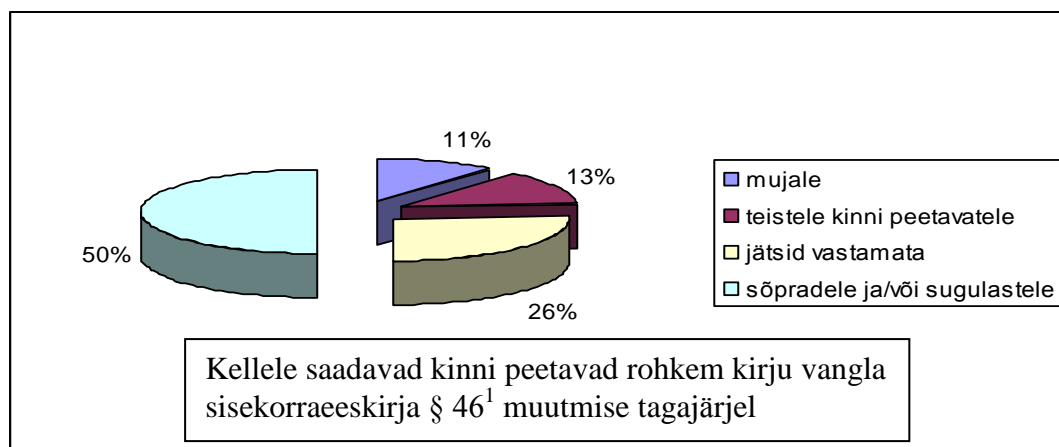
järgmiselt: saadab mõned kirjad aastas – 9%; saadab kirju iga kuu – 3%; iga nädal saadab kirju vaid üks küsitletu, mis teeb ka ühe protsendi vastanutest; 3% valisid vastusevariandiks muu. Nende viimase variandi vastanute seas oli välja toodud ka üks põhjendus. Üks kinnipeetav kirjutas, et ta on loobunud kirjavahetusest riigi organisatsioonidega liiga suure bürokraatia tõttu.

Selleks, et saada aimu, mis toimub kinnipeetavatega õiguskantsleribüroos, saatis autor sinna meili. Ajavahemikul 03.10.2007 – 28.02.2008 laekus õiguskantsleri büroole 219 avaldust kinni peetud isikutelt. Neist üheksa avaldust tuli arestimajadest ning ülejäänud 210 vanglatest, mis on rohkem kui üks avaldus päevas. Laiemalt õiguskantsleri büroole laekunud avaldustest töö lõpus.

36% vastanutest vastas oma viimase aja kirjavahetuse taseme kohta, et see jäi samaks. 40% vastas, et nende tase kasvas. Ülejäänud 24% vastas, et nende kirjavahetuse tase langes. Kirjavahetuse languse põhjusteks toodi peamiselt välja, et vangla elu on muutunud rutiiniks ja ei oskagi pikemalt kirjutada. Sellist vastusevarianti on eriti täheldatud Tartu Vangla süüdimõistetute seas. Taseme kasvu kohta toodi välja vähe näiteid ja neist mõned on: nüüd on abielumees, teised muretsevad minu pärast, varsti on vabanemine.

Autor uuris kirjade kohta ka kontaktisikutelt, kes kõik ükshäälel vastasid, et 5 margi ja ümbriku lubamine kirjades tõstis kirjavahetuse hulka. Seda kinnitab ka ankeetküsitlus. 68% vastanutest tunnistasid, et vangla sisekorraeeskirja § 46¹ muutmine tõstis nende kirjavahetuse hulka. 32% vastas, et see muutmine ei tõstnud nende kirjavahetuse hulka.

Vangla sisekorraeeskirja muutmisega kirjavahetus suurenes. Kuid autori arvates ainult sellest näitajast ei piisa, et hüpotees leiaks kinnitust. Kirjavahetus on küll suurenenud, kuid see veel ei tähenda automaatselt, et see aitab kaasa kinni peetavate resotsialiseerimisele kaasa. Siin tuleb eristada, et kellele selle arvelt saadetakse nüüd rohkem kirju.

Tabel 2

Küsimusele, kuidas on mõjutanud 5 marki ning 5 ümbriku saatmise lubamine kinni peetavatele nende kirjavahetust, 11% vastanutest vastas, et nad saadavad vangla sisekorraeeskirja muutmise tagajärjel nüüd rohkem kirju mujale nagu näiteks: ajalehte, raadiosse jne. 13% vastanutest väidavad, et nemad nüüd saadavad rohkem kirju teistele kinni peetavatele. 26% vastanutest jätsid sellele küsimusele vastamata. Autori arvates just nemad on need respondendid, kes vastasid, et seaduse muudatus ei tõstnud nende kirjavahetuse taset. Ülejäänud 50% tõestavad autori poolt välja pakutud hüpoteesi vastates, et nemad saadavad nüüd rohkem kirju sugulastele ja/või sõpradele.

Viimase küsimusega, mis puudutas ümbrikute äravõtmist, on autori arvates kõik selge. Kinni peetavatele see ei meeldi. See on ka loogiline, vangile ei meeldi, kui temalt midagi ära võetakse. Nii mõneski ankeedis olid kinni peetavad kirjutanud: see on administratsiooni järjekordne lollus, keegi lihtsalt tahab näidata, et ta teeb tööd, näe mida välja mõtles jne. Kuid iga asja üle virisemine kinni peetavate poolt käib vangla elu juurde, mille põhjenduseks võiks olla vana tuntud väljend ansambli „Justament“ repertuaarist „*vangile ei meeldi trellid*”.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uurimus näitas, et võimalus saata kinni peetavatele kirjades kuni 5 marki ja 5 ümbrikut tõstis nende kirjavahetuse taset peamiselt sugulastele ja/või sõpradele, mis on oluline resotsialiseerimise element. Kuna vabanedes on tähtis, et (endisel)kinnipeetaval oleksid säilinud sidemed välismaailmaga ja kirjavahetus on selleks üks võimalus.

Autori püstitatud hüpotees, kuni viie margi ja viie ümbriku lubamine saata kinni peetavatele kirjas soodustab nende resotsialiseerimist, leidis tõestust antud uurimuse käigus.

3. MUU INFORMATSIOONI KIRJAVAHETUSE KOHTA

Kolmandas peatükis autor toob välja erinevat vajalikku ja huvitavat informatsiooni, mis on seotud kirjavahetusega vanglas.

3.1 Ümbrikute ära võtmine

Kirjavahetus on olnud alati üks keelatud ainete ja esemete edastamise kanal vanglatesse. Ametnikud üritavad pidevalt teha raskemaks kirjade kaudu keelatud ainete ja esemete edastamise vanglatesse. Viimane selle alane muudatus puudutas kinni peetavatele saadetud ümbrikute, milles saabub kiri, äravõtmist.

Kui alates 1.10.2007. kehtima hakanud VSKE § 46¹ tõlgendada grammatiliselt, siis see ei keela üldse ära võtmast kirjaümbrike. Sellest lähtutaksegi Murru Vanglas alates 1.11.2007. ning võetakse ära kinni peetavatele saabunud ümbrikud, mille sees on kiri. Murru Vanglas täidetakse spetsiaalsed lehed ümbrikute ära võtmise kohta, kuhu pannakse kirja kinnipeetava ees- ja perekonnanimi, kirjade arv, kinnipeetava allkiri ning võimalikud märkused (Lisa 3). Äravõetud ümbrikud lihtsalt hävitatakse. Näiteks Murru Vanglas tehakse seda põletamise teel. Selle viib läbi spetsiaalselt selleks koostatud komisjon. Kuid mitte kõikide kirjade ümbrikke ei võeta ära. Kirjad koos ümbrikutega antakse kinnipeetavale kätte, kui need on tulnud järgmistelt asutustelt: kaitsjalt, õiguskantslerilt, kohtutelt, Justiitsministeeriumist, Presidendi Kantseleist, Prokuratuurist, politseist.

Tallinna Vanglas oli juhtum, kus püüti võltsida prokuratuuri templeid ümbrikul ja edastada sellisel viisil kinnipeetavale narkootilisi aineid. Seega tuleb ka need ümbrikud üle vaadata ja kui on mingi kahtlus, et tegemist võib olla võltsinguga, siis on võimalik teha järelepäring adressaadile, kas on sellisele kinnipeetavale kiri saadetud. Seega tuleb ettevaatusega suhtuda ka ametiasutustelt saadetud kirjadesse.

On olnud juhtumeid, kui kinnipeetavad paluvad oma lähedastel saates neile kirja, kirjutada ka midagi ümbriku siseküljele, et hiljem nad saaksid väita, et neil võeti ära isiklik sõnum. Sellise olukorra vältimiseks, soovitatakse lahti lõigata ümbrik kõigest kolmest küljest ning lõigata välja

mark. Nii veendutakse, et ümbriku margi all võimalikult olev narkootiline aine ei sattu kinnipeetava kätte.

Praeguseks ajaks võetakse ära ümbrikud, milles tuli kiri kinni peetavale, kõikides vanglates. Kõige kauem tehakse seda Harku Vanglas, kus sellega tegeleb vangistusosakonna inspektor. Harku Vanglas toimub ka kirjade registreerimine kinnipeetute, arestialuste ja vahistatute registris. Sellega tegeleb inspektor-kontaktisik.

Kui 2007. aasta lõpus soovitas Justiitsministeerium hakata ära võtma kirjaümbrike, siis Tartu Vanglas seda kohe ei tehtud. Seda hakati tegema alles veebruaris 2008.

Tartu Vanglas, praktika ajal oli autoril võimalus käia ka erinevatel koosolekutel, mis olid mõeldud inspektor-kontaktisikutele. Ühel neist (20.02.2008) võttis sõna Tartu Vangla jurist Eva Parksepp. Ta rääkis erinevatest kaasustest, mis olid viimasel ajal vanglas toimud ja nende õiguslikust taustast. Samuti käsitleti kirjaümbrikute äravõtmist. Eva Parksepp ütles, et Vangla ja seega inspektor-kontaktisikud, kui selle esindajad, ei tohi ära võtta kinni peetavatelt mitte midagi koostamata selle kohta esemete ära võtmise akti. Juhatuse seisukoht on aga selline, et võetakse ümbrikud ära ja kui keegi kinni peetav soovib siis tehakse eseme ära võtmise akt. Selline oli ka Justiitsministeeriumi seisukoht, et ümbrikud võetakse ära ilma aktita. Autor arvab, et õige on koostada akt või teha vastav nimekiri, nagu Murru Vanglas. Ümbriku niisama ära võtmine võib tekitada vaidlusi.

Miks ministeeriumist tuli ettepanek ära võtta sissetulevate kirjade ümbrikud on see, et takistada sellisel viisil narkootilise aine sattumist vanglasse. Seda on üritatud teha peamiselt margi alla peidetud ainete abil. Lisaks sellele lähtutakse ka ümbrikute ja markide saatmise eesmärgist, nimelt kasutatud mark ja ümbrik ei võimalda enam kirjavahetust pidada.

Justiitsministeerium on pidanud sellel teemal ka kirjavahetust endise õiguskantsler Allar Jõksiga.

Kirja vanglasse toimetamisel ei oma kinnipeetavale tähtsust ümbrik, kui kirja kohale toimetamise pakend. Kinnipeetaval võimaldatakse vajadusel endale üles märkida kirja saatja aadress. Kirja saamisel omab kinnipeetava jaoks tähendust sõnum, mis talle kirjaga saadetakse. Samas kasutatakse ümbrikke narkootilise aine vanglasse toimetamiseks. Näiteks 30.07.2007. a ja 03.09.2007. a avastati Tartu Vanglas kinnipeetavale saabunud kirjaümbriku kontrollimisel selle liimiribalt kollakasvalge värvusega aine, 16.11.2007. a kinnipeetavale saabunud ümbriku

kontrollimisel leiti ümbriku siseküljele kleepunud valget narkootilise aine kahtlusega pulbrilist ainet. Sagedamini ongi narkootiline aine kleebitud kirjaümbriku liimiribale, sisekülgedele või nurkadesse. Samuti on narkootilist ainet leitud saabunud kirjaümbriku kleebitud markide alt. Näitena võib tuua 30.07.2007. a kinnipeetavale isikule Tallina Vanglasse saabunud kirjaümbriku, millele kleebitud postmargi alt leiti kollaka värvusega narkootilise aine kahtlusega pulbrilist ainet. Seega kaasneb posti teel saabunud ümbrikuga oht vangla julgeolekule. Eeltoodust lähtuvalt on ümbriku äravõtmine proportsionaalne meede vangla julgeoleku tagamiseks.

Kirja all mõeldakse **erasõnumit, postkaarti või fotot**, mis edastatakse posti teel. Ümbrik, milles on saabunud kiri, ei ole ükski eelnimetatud esemetest. Seega vanglal on õigus ära võtta kõik, mis ei ole käsitletav kirjana, mida nüüd ka tehakse.

Selline oli üks osa Justiitsministeeriumi vastusest õiguskantslerile kirjaümbrikute äravõtmise osas.

3.2 Õiguskantsleri büroo ja kinnipeetavate isikute kirjad

Nagu eelpool juba mainitud saadeti õiguskantsleri büroosse ajavahemikul 03.10.2007 – 28.02.2008 219 avaldust ning neist 210 vanglatest. Kõiki neid kirju võetakse esmasesse menetlusse ning alles siis selgub, kas kirjadest alustatakse sisulist menetlust või mitte. Vanglatest laekunud avalduste põhjal alustati sisulist menetlust vaid 36 juhtumil ehk vaid 17% avaldusi läks menetlusse. Kuid selleks ajaks on juba eeltöö tehtud ning meil jääb vaid aimata kui palju aega ja ressursi läheb ülejäänutele avaldustele. Eraldi kinni peetavatel tulnud avalduste statistikat hakati pidama alles 2007. aasta sügisel.

Järgnevalt toob autor välja õiguskantsleri büroo seisukohad neile laekuvate kirjade menetluse alustamisest.

Õiguskantsler juhindub kinnipeetavate avalduste menetlusse võtmisel järgnevast:

- Ei alusta menetlust, kui avaldusalune probleem ei kuulu õiguskantsleri pädevusse (näiteks isik vaidlustab kohtulahendit või taotleb ümberpaigutamist)
- Ei alusta menetlust, kui isik saab kasutada muid õiguskaitsevahendeid (näiteks on võimalik pöörduda vangla direktori või Justiitsministeeriumi poole. Tüüpilised

näited on kambrite olmetingimustega seonduv või distsiplinaarkaristuste vaidlustamine)

- Ei alusta menetlust, kui kinni peetav isik on pöördunud vaidemenetluse või kohtumenetluse korras kaebeorgani poole (st kui isikul on samas asjas käimas näiteks halduskohtumenetlus)

Nimetatud punktid on põhiprintsiibid, millele õiguskantsler kinni peetavate isikute avalduste menetlemise otsustamisel tugineb. Kuna igale kaebusele lähenetakse siiski individuaalselt ja enne menetluse algatamist selgitatakse kaebuse tausta ja täiendavaid asjaolusid, siis pole välistatud ka see, et mõni olmetingimuste või distsiplinaarkaristusega seotud avaldus menetlusse võetakse.

Avaldused, mille põhjal õiguskantsler üldiselt menetlust ei alusta, on seotud eelkõige järgnevate probleemidega:

1. Kaebused seoses käimasolevate kohtumenetlustega
Kinni peetavad isikud kaebavad enamasti kohtuniku/prokurööri/uurija/kaitsejate tegevuse peale. Süüdimõistetute puhul kaevatakse enamasti halduskohtu tegevuse peale või tingimisi ennetähtaegse vabastamise osas.
2. Kaebused vangla direktorite erinevate haldusaktide peale
Kinni peetavad isikud kaebavad näiteks distsiplinaarkaristuse, kokkusaamiste keelamise jms. peale.
3. Kaebused seoses ümberpaigutamisega
2007 aasta suvest alates on kinni peetavatelt isikutelt laekunud õiguskantslerile arvukalt taotlusi ühest vanglast teise ümberpaigutamiseks.
4. Kaebused seoses olme- ja elutingimustega
Kinni peetavate isikute probleemiks on läbi aegade olnud vanglate üldised olme- ja elutingimused. Selle temaatikaga tegeleb õiguskantsler läbi vanglatesse korraldatavate regulaarsete kontrollkäikude.
5. Kaebused arstiabi kättesaadavusele ja kvaliteedile
2007. aastal on oluliselt suurenenud meditsiiniteemaliste avalduste arv. Õiguskantsler koostöös Tervishoiuametiga pööras tervishoiu küsimustele vanglas 2007 aastal väga suurt tähelepanu. Praeguseks on välja kujunenud praktika, mille kohaselt ei alusta õiguskantsler iseseisvalt arstiabi teemalisi menetlusi, vaid suunab kinni peetava isiku Tervishoiuameti poole.

Üldjuhul võtab õiguskantsler alati menetlusse avaldused, mis on seotud vägivallaga ning surmajuhtumitega vanglas. Menetlemist leiavad ka avaldused, millest nähtub vangla poolne raske õiguste rikkumine. Menetlusse võetakse alati ka avaldused, mille põhjal peab õiguskantsler alustama normikontrolli menetluse, teostamaks järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle.

Õiguskantsler võib alustada talle laekunud teabe alusel menetluse ka omal algatusel, sellisteks menetlusteks ongi kontrollkäigud erinevatesse kinnipidamisasutustesse.

Selline oli Õiguskantsleri büroo vastus autori päringule, mis puudutas kinni peetavate kirjavahetust nendega.

3.3 Kirjade jagamine

Autori arvates, kirjade jagamine ja ümbrikute äravõtmine, ei ole nii tähtis ülesanne, et sellega peaks tegelema kontaktisik. Kirjade jagamine on mahukas ja aega nõudev töö. Vastavalt läbi viidud uuringule Justiitsministeeriumi poolt kulub Tallinna Vanglas kontaktisikutel ennelõunat umbes 40 minutit kirjadega seotud toimingutele ning pärast lõunat umbes 55 minutit. See teeb kokku üle pooleteise tunni väärtusliku aega, millal kontaktisik saaks teha kinni peetavate iseloomustusi, nende riskihindamisi või siis läbi viia nendega vestlusi. Loomulikult need näitajad võivad kõikuda olenevalt päevast ning vanglast, kuid suurusjärg jäeb samaks.

2007. aasta detsembris võeti kasutusele uus kontaktisikute ametijuhend. Selle järgi ei pea enam kirjavahetusega tegelema inspektor-kontaktisik. Sellega seoses tekkiski vanglates probleem, et kes peavad sellega tegelema?

Tallinna ja just avatud Viru Vanglas tegelevad kinni peetavate kirjavahetusega valvurid. Vähemalt nii see peaks olema, kuid paraku näiteks Tallinna Vanglas ei ole piisavalt neid valvureid, kes tegeleksid kirjavahetusega. Seega mõnedes sektorites tegelevad sellega endiselt kontaktisikud. Samuti siia maani tegelevad kirjadega kontaktisikud Murru ja Tartu Vanglates. Muud lahendust pole nendes vanglates sellele probleemile veel leitud. Eelpool toodud saab

pidada kõige eeskujulikumaks Harku Vanglat, kus kirjadega ei tegele kontaktisik, kuid siinkohal tuleb arvestada ka selle vangla eripära.

Viru Vanglas hakkasid kirjadega kohe tegelema valvurid. Viru Vangla kodukord ütleb, et kirju korjatakse kinni peetavatelt kella 18.00 kuni 20.00. Korjatud kirjad edastatakse hommikul vangistusosakonna inspektori kätte. See ametnik registreerib ametlikud kirjad ning siis edastab neid peapääslasse. Päeval käib vangla juures AS Eesti Posti auto, mis korjab väljaminevad kirjad ära ning toob sissetulevad. Nende sorteerimisega tegeleb sama ametnik, kelle kätte toimetatakse ka väljaminevad kirjad. Inspektor otsib üles kinni peetavate ja arestialuste andmebaasi abil, kus kinni peetavad paiknevad, kellele tuli kiri. Siis kirjutab ta pliiatsiga ümbrikule peale kambri numbri ja asetab kirja riulile, kus on kirjad jagatud eluosakondade järgi. Kella kolme ajal päeval tuleb korruse valvur P-hoone teisel korrusel asuvasse kabineti nr 204, kus on kirjadega tegeleva ametniku kabinet, mis on tegelikult valvuriruum. Kella kolmeks on kirjad juba sorteeritud ning registreeritud. Valvuritel jääb ainult kirjad ära võtta ning jagada need kätte. Kuid siis tekibki paljudel valvuritel probleeme.

Vangla avamise perioodil on Viru Vanglas leidnud aset erinevaid olukordi. Kuigi Viru Vangla valvurid olid praktikal Tartu Vanglas, ei puutunud nemad kokku kirjajagamisega, sest Tartus teevad seda kontaktisikud. Olles teadmatutes, mida tohib kirjas kinni peetavatele olla ja mis mitte, anti neile kõik, mis oli ümbrikus kätte. Õnneks tublimad valvurid küsisid õigeaegselt nõu kontaktisikutelt, kes printisid neile seaduse väljavõtteid. Kuid sellest polnud piisavalt kasu, sest inimene, kes ei ole kunagi seadustega tööd teinud ei pruugi neist ka kohe aru saada.

Kuna vanglas midagi pole ettenähtud, millega saaks avada kirjaümbrike, siis mõnedel tekib sellega raskusi. Sellist olukorda kasutasid kohe ära kinni peetavad isikud, kes olid nii abivalmis ja avasid ise oma ümbrikud. Võib ainult loota, et nendes kirjades ei olnud midagi keelatud.

Millele tuleks aga pöörata tähelepanu kirjade jagamisel? Mark ümbriku peal, milles tuli kiri, ei ole enam probleemiks, sest ümbrikud võetakse ära. Kuid praegu on lubatud kirjas saata kuni viis ümbrikut ja viis marki, mis on vahel juba kleebitud ümbrikule. Sellises olukorras tuleks hoolikalt läbi katsuda margi kleepimise koht. Samuti kui on võimalust, siis läbi valgustada ümbrik. Autori arvates, et isegi siis kui margid on kleepimata, tuleks neid ikkagi läbi vaadata väga hoolikalt.

Kuna kirjad kirjutatakse tavaliselt suuremale paberile, kui on ümbrik, siis see volditakse kokku. Siis tuleks voltida kiri lahti, sest seal võib olla pulbrit või muid esemeid.

Suuremat tähelepanu tuleks pöörata erinevatele õnnitluskaartidele. Esiteks need ei tohi olla tühjad, nende peale peab olema midagi kirjutatud, muidu ei ole tegemist erasõnumiga. Õnnitluskaardid on tihti väga kirjud ja koosnevad kokkukleebitud kujukestest. Samuti on nad paksemast materjalist, mis teeb nende kontrollimise keerulisemaks. Kuid ka neid tuleks väga hoolikalt läbi katsuda ning veenduda, et need pole kellegi poolt lahti võetud ning siis tagasi kokkukleebitud. Üheks levinud viisiks on viimasel ajal olnud ka PVA liimiga segada narkootilisi aineid ja need õnnitluskaardile kleepida. Niimoodi jääb visuaalse kontrolli ajal mulje, et kaardile ongi selline kaunistus peale tehtud.

Kirjas võib saata kuni viis ümbrikut ja **viis marki**. Selle sätte kaks viimast sõna ütlevad täpselt, et marki võib olla ainult viis. Siin tekibki küsimus, et mida teha, kui marke on rohkem, kuid nende rahaline väärtus on selline, et välja saab saata viis kirja? Autori arvates on selle sätte all mõeldud seda, et kinni peetavad saaksid välja saata viis kirja. Kuid see on juba ametnike enda otsustamise ja tõlgendamise koht. Iseenesest see võiks olla ka üks ametniku kinni peetavate mõjutamise viisidest. Kui kinni peetav käitub korralikult, siis saab kõik margid kätte, kui ei siis saabki nagu seadus ütleb viis marki, kuid välja saab saata vaid kaks kirja. Kuid seda saaksid teha ainult kontaktisikud, kes tunnevad kinni peetavaid rohkem kui valvurid. Kuid autori arvates see oleks juba võrdse kohtlemise printsiibi rikkumine.

Pärast kirja andmist kinni peetavale tuleb temalt kindlasti võtta selle kohta allkiri kirjade registreerimise raamatusse. Samuti tuleb võimaldada kinnipeetaval, soovi korral, ümber kirjutada ümbrikul olevad kirja saatja andmed.

3.4 Kirjadest ära võetud esemed

Kinnipeetavatel vahel tekib soov saada midagi, mis on vanglas keelatud. Kõige populaarsemad on igasugused mobiiltelefoniga seotud esemed ning uimastid. Nende hankimiseks on erinevaid meetodeid, millest üks on kirja teel.

Kirjas on teoreetiline võimalus saata väiksemaid asju. Seoses mobiiltelefoniga selleks on ainuke võimalus sim-kaart (Lisa 4). Uimastavaid aineid saab aga kirja sisse peita mitmel erineval moel.

Sim-kaardi peitmine on natuke raskendatud selle tõttu, et see on tehtud iseenesest tugevama materjalist. Kuna tavalisi kirju avatakse vastavalt VangS § 29, siis on väga tõenäoline, et sim-kaart avastatakse. Tavalisi kohti, kuhu sim-kaart peidetakse on margi alla, pannakse kaartidele palju kleebiseid üksteise peale ja sinna sisse pannakse sim-kaart jne.

Uimastavaid aineid on kirjas peita kergem. Näiteks LSD padjake margi all. On võimalik teha paksemat paberid, mida kasutatakse näiteks fotodel või postkaartidel, pooleks ja sisse panna pulbrit või muud uimastavat ainet. Samuti on võimalik sees olev paber läbi imutada mingi narkootilise ainega. Kirjades avastatakse esmapilgul ka täiesti mõttetuna tunduvaid asju nagu näiteks mingi tekstiili tükk (Lisa 5), mis võib tekitada kahtlusi. Hilisemal kontrollimisel selguski, et lisas kirjeldatud tekstiili tükk reageeris narkotestile.

Kui kontaktisik avastab kirjas asja, mis ei kuulu kirja definitsiooni alla vastavalt VSKE § 46¹, siis koostab ta vastava akti. Sinna kirjutatakse kinnipeetava ees ja perekonnanimi ning tema sünniaasta. Seejärel on kirjas avastatud ese. Antud protokollil oli varem lõik, kuhu kinnipeetav sai kirjutada oma pretensiooni kirja läbiotsimise kohta. Enam seda lõiku ei ole. Tegemist on Murru Vanglas kasutusel oleva protokolliga, mida kasutab ka Justiitsministeeriumi relvastatud üksus, keelatud esemete ära võtmise puhul.

Kui kirjas avastatakse narkootilisi aineid, siis tuleb sellest viivitamatult teavitada vastavalt vanglate erakorraliste sündmuste ja hädaolukordadest teavitamise korrale.

3.5 Kogemus kirjavahetusega vanglas

3.5.1 Valvuri praktika

Pärast esimese kursuse lõpetamist asus töö autor tööle Tartu Vanglas valvuri ametikohale, kus ta töötas suvel ning sügisel jätkas praktikaga samas vanglas. Kuna autori töökogemus põhines valvuri töö, siis otseselt kirjavahetusega autor ei tegele. Kuid valvuri töö kõrvalt sai autor jälgida ka teiste ametnike tööd, kelle hulgas olid ka inspektor-kontaktisikud. Nemad tegelesid kinnipeetava kirjavahetuse korraldamisega.

Tööpäeva hommikul tuli inspektor-kontaktisik oma sektorisse ja tegi seal ringkäigu. Selle käigus võttis ta vastu kinnipeetavate taotlused, kirjad ning edastas kinnipeetavatele vajalikku informatsiooni. Pärast lõunat toimus kirjade jagamine kinnises sektoris.

Valvuri praktika käigus, tegeles töö autor Tartu Vanglas postipakkide jagamisega ja arwab, et need kaks protseduuri on omavahel suhteliselt sarnased. Kui inspektor-kontaktisik peab andma kirja kinnipeetavale, siis läheb ta tema kambri juurde või siis kutsub kinnipeetava enda kabinetti, oleneb sellest, kas tegemist on kinnise või avatud sektoriga. Seejärel avab kirja toiduluugi juures nii, et kinnipeetav näeks ümbriku avamist. Kirjade sisu on keelatud kontrollida välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel. Inspektor-kontaktisik kontrollib ümbriku sisu, et ümbrikul ega seal sees ei oleks vanglas kirjajana mitte käsitletavaid keelatud esemeid või aineid. Kui neid ei ole siis antakse kiri kinnipeetavale kätte allkirja vastu. Kuna ümbrik ei kvalifitseeru vastavalt Vangla Sisekorraeeskirjale kirjajana käsitletava esemena, siis ümbrikut kinnipeetavale ei anta, vaid antakse talle võimalus aadressi ümberkirjutamiseks.

3.5.2 Inspektor-kontaktisiku praktika

Inspektor-kontaktisik alustab oma tööpäeva sellega, et teeb sektoris ringkäigu. Kinnises sektoris võtab see toiming rohkem aega, kui lahtise sektoris, sest kinnises sektoris tuleb iga kambri juures suhelda kinni peetavate isikutega toiduluugi kaudu. Hommikuse ringkäigu ajal võtab inspektor-kontaktisik vastu kirju ning kontrollib ümbrikute sisu, et kirjas poleks midagi keelatud ning laseb kinni peetaval endal ümbriku sulgeda. Kontaktisikutel on väljaminevate kirjade registreerimisraamat, kuhu kirjutatakse üles kinni peetava ees- ja perekonnanime ning võetakse temalt allkirja kirja edastamise kohta.

Kui kirjad on vastu võetud siis edastab inspektor-kontaktisik kirjad üldosakonda, mis Tartu Vanglas asub administratiivhoone kolmandal korrusel. Ametikirjad, mis saadetakse vangla kulul, asetatakse eraldi, sest neid registreeritakse. Pärast seda minnakse saabunud posti järgi. Sellega tegeleb eraldi vanglaametnik, kes sorteerib kirjad ja asetab vastavatesse sahtlisse, et inspektor-kontaktisikutel oleks kergem.

Kirjade kättejagamine toimub tavaliselt enne lõunat või kinni peetavate lõuna paiku. Inspektor-kontaktisikud teevad tavaliselt väikse eeltöö. Sissetulevate kirjade registreerimisraamatusse kantakse, kellele ja mitu kirja tuli. Kui kiri on ametiasutuselt siis pannakse kirja ka konkreetse

institutsiooni nimetus. Mõned kontaktisikud panevad kirja ka ametikirja registreerimisnumbri, mida autor ei pea põhjendatuks, sest sissetulevaid ametikirju nagu ka väljaminevaid registreeritakse ja vajadusel saab seda registris kontrollida.

Kirjade kättejagamisel on mõned erinevused, kas tegemist on lahtise- või kinnise sektoriga. Lahtise sektori kontaktisikud kirjutavad paberile nende kinnipeetavate nimed, kellele on tulnud kiri ja asetab selle sektorisse. Seejärel laseb valvur kinnipeetavaid sektorist kordamööda kontaktisiku ruumi. Ümbrik tehakse lahti kinnipeetava juuresolekul, kontrollitakse ning antakse kirja definitsiooni alla kuuluvad esemed kinnipeetavale kätte allkirja vastu. Ümbrik, mille sees kiri tulnud on kuulub äravõtmisele. Kirjade kättejagamise toimingut pole reguleeritud ühegi seadusandliku aktiga. Lahtise sektori kontaktisikutel on võimalus minna ka sektorisse kirju jagama, kuid töö autori arvates on kabineti kutsumine parem. Kinnipeetava kabinetti kutsumisel on võimalik arutada kinnipeetavaga ka teisi probleeme ja vastata rahulikult tema küsimustele. Samuti on kabineti kirjade jagamine turvalisem, kui sektoris.

Kinnises sektoris toimub kirjade jagamine samamoodi kui kirjade vastu võtmine.

Kirjade jagamise ajal on kontaktisikutel alati käepärast esemete leidmise akt (Lisa 6). Seda juhuks, kui kirjas on midagi, mis ei ole kiri VangS § 46¹ tähenduses.

3.6 Kaasus „Slavgorodski Eesti vastu”

Antud kohtulahend näitab väga hästi, et VangS ja VSKE sätestatud kirjade konfidentsiaalsust tuleb täita. Antud kaebusega tegeles Strasbourgi inimõigustekohus ja selles jäi võitjaks kinni peetav.

Vitali Slavgorodski oli mõistetud süüdi Tallinna Linnakohtu poolt tapmise eest, 15.11.1994.a ning talle oli määratud vangla karistus. Ta kandis karistust Murru Vanglas ning oli 4.09.1998.a vabastatud ennetähtaegselt. Slavgorodski väitis, et temale tulnud kirjad Euroopa inimõiguste komisjoni poolt 12.12.1996.a, 22.01.1997.a, 16.04.1997.a, 25.07.1997.a, 22.10.1997.a, 19.12.1997.a ning 5.06.1998.a olid talle edastatud lahtistena. Komisjoni kiri, mis tuli vanglasse sisse 11.08.1997.a oli avatud administratsiooni poolt ning oli toodud Slavgorodskile 14.08.1997.a allakirjutamiseks, et ta on tutvunud selle sisuga. Kiri, mis Slavgorodski tagastas Komisjonile, omas Murru Vangla pitsati koos viitenumbriga ning kuupäevaga 11.08.1997.a.

Selle probleemi lahendamiseks pakkus Eesti Vabariik sellise variandi, et maksab Vitali Slavgorodskile 67 567.60- EEK, millest 17 567.60- läheb maksudeks ja ülejäänud 50 000.- Slavgorodskile.

Antud kaasus tõestab veelkord, et vanglaametnikul on vaja tunda seaduseid ja ka käituda vastavalt nendele.

3.7 Soovitused kirja jagajale

Antud alapeatükis toob autor välja mõned soovitused kirjade jagamisega tegelevale ametnikule vanglas.

- Jälgida VSKE, VangS ja kodukordade vastavaid punkte
- Jagada ja võtta vastu kirju õigeaegselt ning teha seda nii iga tööpäev
- Mitte teha kellelegi erandeid
- Kontrollida ümbrik ennem jagama hakkamist visuaalselt, ka siis kui see on ametiasutusest
- Võtta ära kõik, mis ei ole kirjana käsitletav vastavalt VSKE § 46¹
- Kui on vähimigi kahtlus, et kaardil või kirjas võib olla keelatud esemeid või aineid võtta kaart kontrollimiseks
- Näita kinni peetavale, et ümbrik, mis ära võeti on tõesti tühi, nii väldid edaspidiseid vaidlusi, et kinni peetav saaks öelda, et temal oli ümbrikus näiteks mark
- Paku kinnipeetavale võimalust ümbrikul oleva aadressi ümber kirjutamiseks
- Võta ümbrik ära
- Kontrolli kõiki kaarte ning kirja sees olevaid ümbrikuid ja marke vastu valgust (nii on palju rohkem näha)
- Kui ei tea täpselt, mida tohib või mida ei tohi kirjas saata või mida sellega teha, küsi alati üle kolleegilt (ükskõik kui rumal küsimus ka ei tundu)
- Kirjade jagamisel kannu kummikindaid
- Ära usalda kinnipeetavaid

KOKKUVÕTTE

Autor andis diplomitöös ülevaate kirjavahetusest vanglas. Antud töö käigus tutvus autor põhjalikult Euroopa Vanglareeglistikuga, VangS ja VSkE sätetega, mis puudutavad kirjavahetust. Seoses eelmisel aastal 01.02.2007.a jõustunud VSkE muudatustega, tegi autor väikse ülevaade ka sellest, mis on muutunud. Selleks, et asjast saada parema ülevaade, kasutas autor Seletuskirja justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde.

Samuti kasutas autor näiteid praktikast ja võrdles neid teooriaga.

Arvestades analüüsi tulemusi võib öelda, et vanglates toimuv kirjavahetus on väga hästi reguleeritud erinevate seadustega. Kui tunda antud õigusakte ja omada praktilist kogemust kirjade jagamisel, siis tundub, et tegemist on üsnagi lihtsa protseduuriga.

Uurimuse käigus selgus, et võimalus saata kinni peetavatele kirjades kuni 5 marki ja 5 ümbrikut tõstis nende kirjavahetuse taset peamiselt sugulastele ja/või sõpradele. Mis kinnitas ka uurimuse hüpoteesi.

Antud diplomitöö käigus omandatud teadmised tulevad kindlasti kasuks nii töö autorile kui ka teistele ametnikele praktilisel tööl vanglas.

РЕЗЮМЕ

Дипломная работа Константина Никифорова написана на тему „Переписка заключенных”. Дипломная работа написана на эстонском языке и резюме на русском языке. Дипломная работа состоит из 50 страниц, из которых основная часть состоит из 42 листов, а также 9 листов дополнение. В работе использовано 16 разных источников, из которых 4 законодательных акта и один источник на русском языке. Работа состоит из трёх частей 6 дополнений, а также из двух таблиц.

Ключевые слова дипломной работы: заключенные, переписка, почтовые принадлежности. Цель этой работы было проверить, способствовали изменения Внутреннего распорядка тюрьмы § 46¹ переписке заключенных у тем самым помогает ли это их ресоциализации. А также еще одна возможность, это возможное использование работы как учебное пособие. Матерьял для работы собран из разных законодательных актов, из книг, из переписки автора с разными инстанциями а также проведённого опроса в Тартусской- и Муррусской тюрьмах. Результат работы это обзор переписки заключенных в тюрьме, а также анализ проведённых изменений. В результате исследования проведённого в рамках дипломной работы выяснилось, что способствование переписки в тюрьме изменением Внутреннего распорядка тюрьмы § 46¹, способствует ресоциализации заключенных, что видно по увеличившемуся уровню переписки заключенных со своими родственниками и друзьями.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Avaldatud allikad:

1. Baldajev D. S. 2006. Kinnipeetavate tätoveeringud. Sankt Peterburg: Limbus Press
2. Eesti statistika aastaraamat 2006 <http://www2.ebs.ee/statistika2006/> 04.03.2008
3. Ilm, U. 2003. *Trellide ja luku taga*. Tartu: Atlex
4. Looapärg, A. 2005. *Eesti leegionist Venemaa vangilaagritesse*. Tallinn: Grenader
5. Oppi, T. 2007. Avalik juhtimine. [Loengukonspekt]. Tallinn: Sisekaitseakadeemia
6. Retsidiivsus, KESA-Mauritius 2007
7. Toots, A. 2007. *Esimeses maailmasõjas ja Venemaa vangilaagrites*. Tallinn: Grenader

Avaldamata allikad:

1. Kaasik, K. 2008 Õiguskantsleri kantselei. Autori kirjavahetus. Tartu 4.03.2008.
2. Murru Vangla direktori 22.11.2007. korraldus nr 1-4-25 - Kinnipeetavatele saabunud kirjaümbrikute hävitamise kord
3. Ranniste, J. 2008. Justiitsministeerium. Autori kirjavahetus. Tartu 11.03.2008.
4. Seletuskiri justiitsministri määruse „Vangla sisekorraeeskiri” muutmise eelnõu juurde.
5. Viru Vangla kodukord.

Kasutatud õigusaktid:

1. "Euroopa Vanglareeglistik" Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus Rec(2006)2.
2. Postiseadus 06.04.2006. – RT I 2007, 7, 38, RT I 2007, 69, 424.
3. Vangistusseadus 14.06.2000. – RT I 2000, 58, 376, RT I 2006, 63, 466.
4. Vangla sisekorraeeskiri 30.11.2000. – RTL 2001, 135, 1949, RTL 2008, 29 425.

LISA 1

Antud ankeet on selleks, et läbi viia uurimus seoses kinnipeetavate kirjavahetusega. Ankeet on anonüümne ja antud andmeid kasutatakse Sisekaitseakadeemia Justiitskolledži üliõpilase poolt diplomitöö koostamisel. Vastusevariantidega küsimustele tehke enamsobilikule vastusele ring ümber. Mõnedes küsimustes võib valida mitut vastusevarianti.

1. Teie rahvus

- a) eestlane
- b) venelane
- c) muu

2. Teie vanus

- a) 18-23
- b) 24-30
- c) 31-40
- d) 41-50
- e) 51 ja rohkem

3. Teie haridustase

- a) algharidus
- b) põhiharidus
- c) keskharidus
- d) kesk-eri haridus
- e) kõrgharidus

4. Mitmendat vanglakaristust Te kannate?

5. Kui pikk on Teie praegune karistusaeg?

- a) alla 3 aasta
- b) 3-6 aastat
- c) 6-10 aastat
- d) üle 10 aasta
- e) eluaegne vanglakaristus

6. Kui palju on Teil sõpru, kellega te aktiivselt suhtlete ja kuidas?

7. Kellega Te vabadusest suhtlete?

8. Kuidas Te omavahel suhtlete?

- a) telefoni teel
- b) mobiiltelefoni teel
- c) pidades kirjavahetust
- d) käies kokkusaamistel

10. Millist eelpool nimetatud võimalust peate suhtlemisel kõige olulisemaks ja miks?

11. Millist eelpool nimetatud võimalust kasutate kõige sagedamini?

12. Miks?

13. Kui oluliseks peate kirjavahetuse tähtsust vanglas?

14. Kui tihti kasutate võimalust helistada vastaja arvel?

15. Kas vastaja arvelt helistamise võimalus ja telefonikaardi laadimise võimalus teiste poolt on kuidagi mõjutanud Teie poolt teiste sidepidamisvahendite kasutamist nagu näiteks saadetavate kirjade hulka?

- a) jah
- b) ei
- c) osaliselt

16. Mida Te teete teile saadetud kirjadega?

17. Kas on selliseid kirju mida loete uuesti ja uuesti?
18. Kui JAH siis, miks Te seda teete?
19. Kellele Te saadate kirju kõige tihedamini?
20. Kellele Te pigem helistate kui saadate kirja? Miks?
21. Kui palju Te saadate kirju teistele kinni peetavatele?
- a) vähem kui üks kiri kuus
 - b) 1-3 kirja kuus
 - c) 4-8 kirja kuus
 - d) 9 ja rohkem kirju kuus
22. Kui tihti saadate kirju erinevatele riigiorganisatsioonidele nt kohtud, õiguskantsler jne?
- a) ei ole kordagi saatnud
 - b) olen saatnud mõned korrad
 - c) saadan mõned korrad aastas
 - d) saadan iga kuu.....korda
 - e) saadan iga nädal.....korda
 - f) muu
23. Kuidas on muutunud Teie kirjavahetuse hulk viimasel ajal?
- a) pidevalt sama
 - b) kahanenud
 - c) suurenenud
24. Mis Te arvate, millest on see tingitud?

25. Nüüd võib kirjades saata kuni 5 ümbrikut ja 5 marka. Kuidas on see mõjutanud teie kirjavahetuse kogust?

- a) suurenes
- b) jäi samaks
- c) vähenes

26. Kui Teie kirjavahetus suurenes, siis kellele saadate selle arvelt nüüd rohkem kirju?

- a) sugulastele ja sõpradele
- b) kinnipeetavatele teistesse vanglatesse
- c) mujale.....

27. Kas ja kui tihti olete tegelenud keelatud kirjavahetuse ehk „maljaavade” saatmisega?

28. Mis liiki informatsiooni selle kaudu peamiselt edastatakse?

29. Mida Te arvate ümbrikute äravõtmisest vangla poolt?

Täna vastamast

**TAOTLUS
JUSTIITSMINISTEERIUMILE ADRESSEERITUD VÕÕRKEELSE KIRJA VÕI VAIDE
TÕLKIMISEKS SAATMISEKS**

(kuupäev ja viit)

KINNIPĒETAVA EES- JA PEREKONNANIMI	
Sünniaeg:	Kambri number:
Kirja üleandmise kuupäev	
Allkiri, kuupäev	
Finantsosakonna mäрге raha olemasolu kohta vanglasisesel isikuarvel	

Olen nõus tõlketeenuse eest tasumisega vanglasiseselt isikuarvelt.	
Kinnipeetava allkiri, kuupäev	
Ei ole nõus tõlketeenuse eest tasuma vanglasiseselt isikuarvelt.	
Kinnipeetava allkiri, kuupäev	

Olen teadlik, et minu kiri/vaie edastatakse tõlkebüroole tõlkimiseks	
Kinnipeetava allkiri, kuupäev	

Kontaktisiku mäрге allkirja andmisest keeldumise kohta	
Nimi, allkiri, kuupäev	

Kui kinnipeetava vanglasisesel isikuarvel ei ole rahalisi vahendeid, tasub tõlketeenuse eest Balti Õiguskeskuse Tõlkebüroo arve alusel Vangla.

Kui Vangla rahuldab võõrkeelse vaide, ei saadeta vait tõlkebüroosse tõlkimiseks.

Ühe lehekülje (1800 tähemärki sõnavahedega) vene-, inglise-, soome-, rootsi-, ja saksa keelest eesti keelde tõlkimise hind on 142 krooni (166 kr/lk koos käibemaksuga). Teistest võõrkeeltest eesti keelde tõlkimine maksab alates 161 kr/lk (190 kr/lk koos käibemaksuga). Tõlketööde hinda arvestatakse valmis tõlke arvestuslike lehekülgede järgi. Üks arvestuslik lehekülg sisaldab 1800 tähemärki koos sõnavahedega. Tõlketöö miinimumhind on 0,5 arvestusliku lehekülje maksumus.

LISA 5

Vangla direktor „____“ _____ 20__ a

ETTEKANNE NR 330

Kannan ette, et jagades täna 14. veebruar 2007, kinnipeetavatele kirju kabinetis nr 251 avastasid kirjast, mis oli adresseeritud kinnipeetavale _____ kirjast riidetükki suurusega umbes 5 korda 3 cm.

(allkiri)

(ees- ja perekonnanimi)

Inspektor-kontaktisik

(ametnimetus)

LISA 6

KINNITAN

Vangla direktor
„____“ _____ 20__ .a

AKT Eseme leidmise kohta

„____“ _____ 20__ .a

Meie, allakirjutanud, koostasime antud akti selles, et „____“ _____ 200__ a. kell _____ teostatud läbiotsimisel avastati ja võeti ära _____

Ettepanek: _____

(ees-, perekonnanimi)

(ametinimetus)

(alkiri)

(ees-, perekonnanimi)

(ametinimetus)

(alkiri)

(ees-, perekonnanimi)

(ametinimetus)

(alkiri)

Kinnipeetava (vahistatu) allkiri